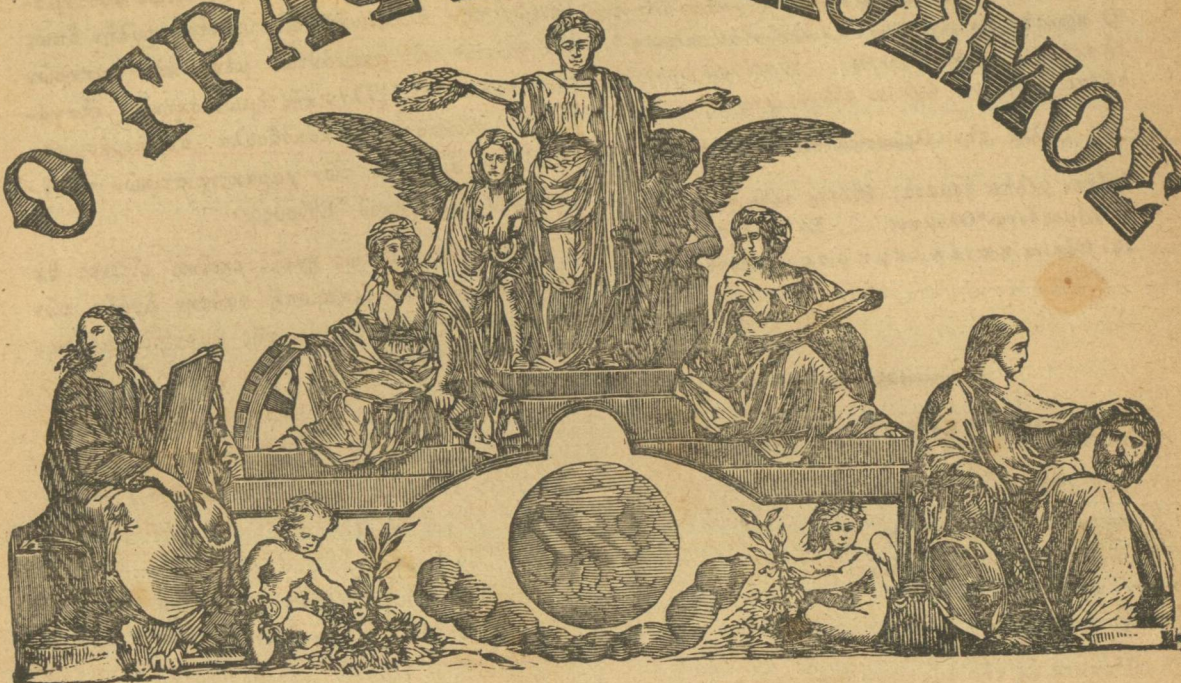

Ο ΓΡΑΦΙΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΕΤΟΣ Α΄.

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΙΑΝ,

ΤΕΥΧΟΣ ΙΖ΄.

ΜΕΤΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΕΩΝ

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ,

ΤΗ 1 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1880.

ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΝ ΔΕΥΚΩΜΑ.

ΕΥΑΓΓΕΛΗΣ, ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΙ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΖΑΠΠΑΙ.

(ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΝ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟΝ ΣΧΕΔΙΑΣΜΑ ΤΟΥ «ΓΡΑΦΙΚΟΥ ΚΟΣΜΟΥ»).

Τὸ ἀναγεννηθὲν Ἑλληνικὸν Ἔθνος ἔχει τὸ ὑπέρτατον εὐτύχημα τοῦ νὰ βλέπῃ ἀναφαινομένης περιοδικῶς ἐν τοῖς κόλποις αὐτοῦ μεγάλας τινὰς ὑπάρξεις, ἐξόχους τινὰς πατριωτισμοὺς, ὑψηλάς τινὰς διανοίας αἵτινες διὰ τῆς ἐπιδείξεως θαυμαστῆς ὑπὲρ τοῦ Ἐθνικοῦ ἀγῶνος αὐταπαρνήσεως, δι' ἡρωικῆς πρὸς τὸ Ἔθνος αὐτῶν ἀφοσιώσεως καὶ ἐκτάκτου πράγματι καὶ πρωτοφανοῦς γενναιοψυχίας παρέχουσι μεγίστας πρὸς τὴν κοινὴν αὐτῶν Πατρίδα εὐεργεσίας, εὐεργε-

σίας προκαλοῦσας ζωηρὰν καὶ ἄφατον ἐν τῇ καρδίᾳ παντὸς Ἑλληνος εὐγνωμοσύνην. Ἡ ἱστορία τῆς τελευταίας τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους πεντηκονταετηρίδος χρυσοῖς καὶ φαινοῖς ἐν τοῖς δέλτοις αὐτῆς ἀνέγραψε γράμμασι τὰ ὀνόματα πλείστων τοιούτων ἐξόχων πατριωτῶν, ἐξ ὧν οἱ μὲν διὰ τῆς ἐκτάκτου αὐτῶν ἀνδρείας καὶ τῆς ἐπιδείξεως ἀληθοῦς ἡρωϊσμοῦ οὕτως μεγάλας εἰς τὴν τοῦ Ἐθνους αὐτῶν ἀπελευθέρωσιν συνετέλεσαν, οἱ δὲ μετὰ τὴν ἐπιτέλεσιν τῆς ἐθνικῆς

τό να ἀναλάβωμεν νὰ ἐκθέσωμεν ἐνταῦθα ἀπάσας τὰς ἡρωϊκὰς πράξεις τῶν Σουλιωτῶν καὶ τοῦ ἀρχηγοῦ αὐτῶν, ἐν αἷς πρωταγωνιστοῦ πάντοτε ὁ Εὐαγγέλης Ζάππας ἐλάμβανε μέρος. Περιριζόμεθα νὰ εἰπώμεν ὅτι ὁ Εὐαγγέλης καθ' ὅλας τὰς φάσεις τοῦ ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγῶνος συνηγωνίσθη μετὰ τῶν ἀνδρειοτέρων ἀγωνιστῶν οἷον τοῦ στρατηγοῦ Κώνστα Μπότσαρη, τοῦ Λάμπρου Βεῖκα, τοῦ Μακρογιάννη, τοῦ Νοταρᾶ καὶ τοσοῦτων ἄλλων ἐνδόξων τῆς ἐλληνικῆς ἐπαναστάσεως ἡρώων. Ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν μάλιστα τοῦ Νάννου Πανουργιᾶ ἤξιώθη κατὰ τὸ 1824 καὶ τοῦ διπλώματος Ταξιάρχου καὶ ὡς τοιοῦτος διώκησε στρατιωτικῶς καὶ τὰ καλούμενα Βλαχοχώρια τῆς Ἡπείρου.

* *

Οὕτως ἐνεργὸν λαβὼν μέρος καὶ οὕτως ἐφλογερὸν ἐπιδείξας ὑπὲρ τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς πατρίδος τοῦ ἐνθουσιασμὸν, ὁ Εὐαγγέλης Ζάππας ἀπεφάσισεν εἶτα νὰ ἐπιδοθῆ εἰς τὸν σχηματισμὸν ὅσον τὸ δυνατόν σημαντικώτερας χρηματικῆς περιουσίας ὅπως δυναθῆ κατόπιν νὰ συντελέσῃ καὶ οὗτος δι' αὐτῆς εἰς τὴν πνευματικὴν τῆς προσφιλοῦς αὐτοῦ Πατρίδος χειραφέτησιν. Διὸ καίπερ ἀναγνωρισθέντων ἐπιστήμων τῶν βαθμῶν αὐτοῦ καὶ ἀναλόγων γαιῶν αὐτῷ προσενεχθειῶν, ἐν τούτοις οὐδόλως ὑπὸ τούτων ὁ ἐνδοξος τῆς Ἡπείρου ἀγωνιστῆς ἐπηρεασθεὶς, ἐρρίφθη ἀποφασιστικῶς εἰς τὴν ὁδὸν τῆς ἐκπληρώσεως τοῦ δευτέρου μέρους τῆς εὐγενοῦς αὐτοῦ ἀποστολῆς.

Ἀπελθὼν δὲ κατὰ πρῶτον εἰς τὸ γενέθλιον αὐτοῦ χωρίον καὶ λαβὼν τὰς εὐλογίας τῆς γηραιᾶς αὐτοῦ μητρὸς, κατηυθύνθη εἶτα εἰς τὰς εὐφόρους ἐκεῖνας τῆς Ἀνατολῆς χώρας ἄς πλέον πασῶν ἄλλων ἔκρινεν ὡς δυναμένης νὰ παράσχωσιν αὐτῷ στάδιον πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ, εἰς τὰς Ἡγεμονίας. Καίτοι δὲ ὁ Εὐαγγέλης Ζάππας εὐρέθη ἐν ταῖς χώραις ταύταις ἄνευ οὐδεμιᾶς συστάσεως καὶ ἐστερημένος πάσης ἀρωγῆς καὶ προστασίας, ἐν τούτοις ὑπὸ τὴν δημοτικότητα ἦν ἀπήλαυε τότε τὸ ὄνομα τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀγωνιστοῦ ἠδυνήθη νὰ συνάψῃ ἐν τῷ ἅμα σχέσεις μετὰ τῶν ἐγκριτωτέρων τοῦ Βουκου-

ρεστίου οἰκῶν, ἐξοικειωθῆ δὲ καὶ μετὰ τῶν ἡγουμένων τῶν Ἑλληνικῶν μοναστηρίων, εἰς οὓς ἦτον ἀνατεθειμένη ἡ διαχείρισις τῶν κτημάτων αὐτῶν. Ἐνοικιάσας δὲ κατὰ πρῶτον δύο μοναστηριακὰ κτήματα τὸ Φουντένι καὶ τὸ Μποσιντέστι ἠδυνήθη διὰ τῆς καταλλήλου καὶ ἐπιμελοῦς αὐτῶν ἐκμεταλλεύσεως νὰ σχηματίσῃ τὸν πυρῆνα τῆς κολοσσαίας ἐκείνης περιουσίας ἣν κατόπιν διὰ τῆς παραδειγματικῆς αὐτοῦ δραστηριότητος κατώρθωσε νὰ σχηματίσῃ.

Πλὴν ἡ Θεία Πρόνοια γινώσκουσα τὸν εὐγενῆ σκοπὸν πρὸς ὃν προώριζε τὴν περιουσίαν αὐτοῦ ὁ ἐνδοξος τοῦ Λαμπόδου πολεμιστῆς ἠθέλησεν ὅπως παράσχῃ αὐτῷ πολῦτιμον ἐν ταῖς μελλούσαις αὐτοῦ ἐπιχειρήσει συνεργὸν, νὰ παράσχῃ αὐτῷ, πιστὸν καὶ συνετὸν σύμβουλον, εἰλικρινῆ τέλος ἀδελφὸν, διὰ τῆς συνέσεως καὶ τῆς ἀφροσύσεως τοῦ ὁποίου νὰ δυναθῆ εὐχερέστερον νὰ ἐπιτύχῃ τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ καὶ καταδείξῃ οὕτως εἶτα δι' ἀμέτρου γενναιότητος τὰς πρὸς τὴν Πατρίδα τοῦ εὐγενεῖς διαθέσεις του. Ὁ ἀνεκτίμητος οὗτος θησαυρὸς ὃν ἀπέκτα αἴφνης καὶ παρ' ἐλπίδα ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἐπιχειρηματικοῦ αὐτοῦ σταδίου ὁ Εὐαγγέλης Ζάππας ἦτον ὁ ἀγαπητὸς αὐτοῦ ἐξάδελφος ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΖΑΠΠΑΣ, ὅστις συγκινηθεὶς ἐκ τῶν τρανῶν καὶ συγκινητικῶν ἐνδείξεων τῆς ἀγάπης τοῦ σεβαστοῦ αὐτοῦ ἐξαδέλφου συνέλαβεν ἔκτοτε τὴν σταθερὰν καὶ ἀμετάτρεπτον ἀπόφασιν ὅπως ἀφιερῶσῃ καὶ αὗτος τὸν βίον αὐτοῦ ἐν τῇ ἐπιδιώξει καὶ πραγματοποιήσῃ τοῦ εὐγενοῦς σκοποῦ, εἰς ὃν καὶ μόνον ἀπέβλεπον αἱ νυχθήμεροι τοῦ ἐξαδέλφου αὐτοῦ προσπάθειαι: τὸν σχηματισμὸν μεγάλης περιουσίας καὶ τὴν ὑπὲρ τῶν ἀναγκῶν τοῦ ἀναγεννηθέντος Ἑλληνικοῦ Ἔθνους χρησιμοποίησιν αὐτῆς.

* *

Συνταυτίσαντες τὰς ὑπόρξεις αὐτῶν καὶ παρέχοντες ἀλλήλοις εἰλικρινῆ καὶ ἀμοιβαίαν ἀρωγὴν καὶ ὑποστήριξιν οἱ ἐξάδελφοι ΖΑΠΠΑΙ κατώρθωσαν διὰ τῆς φυσικῆς καὶ ἐκτάκτου αὐτῶν φιλοπονίας καὶ τῆς παραδειγματικῆς αὐτῶν δραστηριότητος νὰ καταστῶσιν οἱ πλουσιώτεροι

τῶν ἐν Ρουμανίᾳ ἐνοικιαστῶν. Ἡ ἐκτακτος δὲ αὐτῶν ἐνεργητικότης ἀπῆτει τότε εὐρύτερον ἐνεργείας στάδιον διὸ κατὰ τὸ 1837 ἐνοικίασαν πλεῖστα σπουδαῖα κτήματα, ἐκ τῆς νοημονεστάτης ἐκμεταλλεύσεως τῶν ὁποίων νέα ἐκαρπώθησαν κέρδη. Κατὰ δὲ τὸ 1842 ἐνοικίασαν τὸ περιώνυμον πράγματι Μπρουσθένι, τοῦ ἰδιοκτῆτου αὐτοῦ Φιλικέσκου καταστραφέντος ἐκ τῶν

ἈΔΕΛΦΟΙ ΖΑΠΠΑΙ.

τέστησαν τὸ Μπρουσθένιον, ἐν τῶν μᾶλλον προσοδοφόρων τῆς Ρουμανίας κτημάτων. Σχηματίσαντες οὕτω μεγίστην περιουσίαν διὰ τῶν ἐπιτυχιῶν τούτων ἐκμεταλλεύσεως τῶν ὑπ' αὐτῶν ἐνοικιαζομένων κτημάτων οἱ ἐξάδελφοι ΖΑΠΠΑΙ ἀπεφάσισαν ὅπως μέγα μέρος αὐτῆς χρησιμοποίησιν πρὸς ἀγορὰν διαφόρων μεγάλων τοιούτων κτημάτων ἀγοράσαντες οὕτω πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ τὸ λαμπρὸν καὶ πλούσιον Μπρουσθένιον, ἐνθα διαμένει σήμερον ὁ ἐπιζῶν μεγάλτιμος ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΖΑΠΠΑΣ. Ἐντὸς τοῦ ἀπεράντου τούτου κτήματος οἱ ΖΑΠΠΑΙ ἀνήγειρον μεγαλοπρεπῆς, μεγαλοπρεπέστατον καὶ σχεδὸν ἡγεμονικὸν μέγαρον ὅπερ ὑψούμενον μέχρι σήμερον ἀγερώχως παρέχει τοῖς ἐπισκεπτομένοις τὰς πλουσίας ταύτας ἰδιο-

κτησίας τρανήν ένδειξιν τοῦ ἡγεμονικοῦ τῶν κυριῶν αὐτοῦ χαρακτηῖρος, πιστὴν ἐξεικόνισιν τῆς μεγίστης αὐτῶν καλαισθησίας.

Σχηματίσας τὴν κολοσσαίαν ταύτην περιουσίαν ὁ ἀείμνηστος Εὐάγγελος Ζάππας οὐδέποτε ἐπαύσατο χορηγῶν τὴν πολύτιμον αὐτοῦ τοῖς τε συμπατριώταις καὶ συμπολίταις του ἀρωγῆν. Τὸ δὲ ἡγεμονικὸν αὐτοῦ μέγαρον, ἄλλος οἶκος Ἀβραάμ, παρέσχε καὶ παρέχει εὐλικρινῆ καὶ ἐγκάρδιον φιλοξενίαν εἰς πάντα Ἑλληνα ἐπικαλούμενον τὴν προστασίαν τῶν μεγάλων αὐτοῦ κτητῶρων.

Ἡ μεγαλόψυχος ἀῖτη δυάς, οἱ μεγάτιμοι ἐξάδελφοι ΖΑΠΠΑΙ, ἐθεώρησαν πάντοτε τὴν Ρουμανίαν ὡς δευτέραν αὐτῶν πατρίδα καὶ ὡς ταύτην καὶ τὴν γῆν ταύτην ἠγάπησαν· οὐδέποτε δὲ ἐλησμόνησαν ὅτι ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ ἐσχημάτισαν τὴν κολοσσαίαν ἐκείνην περιουσίαν, ἣτις καὶ μόνη παρέσχεν αὐτοῖς τὰ πολύτιμα μέσα ὅπως πραγματοποιήσῃ τὰς γενναίας τῶν ἀπέναντι τοῦ ἔθνους αὐτῶν προθέσεις. Οὕτως εἰς τὰς δυστυχεῖς τῆς χώρας ταύτης περιόδους οἱ Ζάππαι προσῆλθον πάντοτε λίαν γενναίως ἀρωγοὶ τῶν ἀτυχῶν συμπολιτῶν τῶν. Καταποντισθέντων ποτὲ συνεπέα πλημμύρας ἀπάντων τῶν ἐν Ρουμανίᾳ ὑδρομύλων καὶ μόνον τῶν τῶν Ζάππα διασωθέντων, οἱ μεγάλοι οὗτοι κτηματῆται οὔτε ἐφραντάσθησαν κἀν ὅπως ἐπωφεληθῶσι τῆς γενικῆς ταύτης συμφορᾶς, πλὴν διὰ τῆς χαρακτηριστικῆς αὐτοῦ γενναιοψυχίας ἀπεφάσισαν ὅπως οἱ ὑδρόμυλοι αὐτῶν ἐργάζονται ἐπὶ πολλοὺς μῆνας δωρεὰν καὶ τοῦτο ὅπως ἀνακουφίσωσιν αὐτοὶ, ξένοι, τοὺς δεινῶς ὑπὸ τῆς Θεῆας Προνοίας ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ δοκιμασθέντας συμπολίτας τῶν. Πυρκαϊᾶς τινος συμβάσης ἐν Βουκουρεστίᾳ μετὰ προθυμίας οἱ Ζάππαι προσέφερον 1000 φλωρία πρὸς ἀνακούφισιν τῶν παθόντων.

Καὶ ἐν αὐτῇ δὲ τῇ διαθήκῃ αὐτοῦ ὁ μέγαθυμος Εὐάγγελος Ζάππας δὲν ἐλησμόνησε τὸ προσφιλὲς ἐκεῖνο δι' αὐτὸν ἔθνος μεθ' οὗ ἐπὶ ὀλόκληρα τριάκοντα συνέζησεν ἔτη, πλὴν ὥρισε τὸ σημαντικὸν ποσὸν 1000 φλωρινίων ὅπως χορηγήται ἐτησίως εἰς τὴν ἐπὶ τῆς Βλαχιτικῆς φι-

λολογίας ἀσχολουμένης ἐταιρίαν, ἐπιθυμῶν ὅπως διὰ τῆς γενναίας ταύτης ἐπιχορηγήσεως συντελέσῃ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν καὶ τελειοποίησιν τῆς Βλαχιτικῆς γλώσσης.

* *

Ἐν τούτοις καίτοι πολυειδῶς καὶ πολυτρόπως τὴν Πατρίδα καὶ τὸ ἔθνος αὐτοῦ ὁ ἀείμνηστος ΕΥΑΓΓΕΛΗΣ ΖΑΠΠΑΣ εὐεργετήσας, ἡ καρδία ὅμως αὐτοῦ δὲν ἦτον ἐντελῶς ἱκανοποιημένη· ὁ μέγαθυμος οὗτος τῆς Ἡπείρου γόνος ἠσθάνετο ὅτι δὲν ἐξεπλήρωσεν ἔτι δεόντως τὰς πρὸς τὸ ἔθνος ὑποχρεώσεις του· διὸ διεκαίετο ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας ὅπως ἀποδώσῃ μεγάλην τινα εἰς τὸ ἔθνος αὐτοῦ ὑπηρεσίαν, ὅπως ἐκπληρώσῃ μέγα τι ἔργον, ὅπερ αἰωνίως νὰ καθίσταται εἰς τὴν ἀγαπητὴν του Ἑλλάδα ὠφελιμῶν προξενον. Ἡ μεγάλη αὐτῆ διάνοια, ὁ ἔξοχος οὗτος πατριωτισμὸς συνελάμβανε κατ' ἐκάστην ἀορίστως πλεῖστα πρὸς τοῦτο σχέδια, ἀδυνατῶν ὅμως νὰ παράσχῃ εἰς ταῦτα σάρκα καὶ ὀστά καὶ τὸ τερπνὸν του τοῦτο πραγματοποιήσῃ ὄνειροπόλημα. Μὴ δυνάμενος δὲ νὰ καθορίσῃ τὸν τρόπον δι' οὗ νὰ παράσχῃ εἰς τὸ ἔθνος αὐτοῦ ἕκτακτόν τινα καὶ μεγάλην εὐεργεσίαν ὁ περικλητὸς τοῦ Λαμπόβου ἥρωας, ἠσθάνετο ἑαυτὸν ὑπὸ δεινῆς καταλαμβάνομενον μελαγχολίας· «καὶ ὅμως—ἐσκέπτετο ὁ ἀκραιφνῆς πατριώτης—αἰσθάνομαι προσεγγίζων τὸ τέρμα τοῦ βίου μου καὶ οὐδὲν εἰσέτι ὑπὲρ τῆς ἀγαπητῆς μου Ἑλλάδος ἠδυνήθη νὰ πράξω.» Καὶ ταῦτα διαλογιζόμενος, δάκρυα συγκινήσεως ἀνῆρχοντο ἐκ τῆς καρδίας εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ μεγάλου ἐκείνου πατριώτου, δάκρυα σύμμικτα φλογεροῦ πατριωτισμοῦ καὶ ἕκτακτου πράγματι φιλογενείας!

Ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τῆς μελαγχολικῆς ταύτης σκέψεως διετέλει ὁ μέγαθυμος Ἕλληνας ὅποτε τυχαίως ἀνέγνω ἐν τῇ τότε ἐκδιδομένη ἐν Ἀθήναις ἑλληνικῇ ἐφημερίδι ὁ «Ἡλιος» ἄρθρον τι τοῦ μακαρίτου Παναγιώτου Σούτσου, ἐν ᾧ ὁ ἀείμνηστος ποιητὴς λίαν ἐνθουσιωδῶς συνίστα εἰς τὸ ἔθνος αὐτοῦ τὴν ἀνασύστασιν τῶν περικληθῶν ἐκείνων Ὀλυμπιακῶν ἀγωνίων. Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης ἡ μεγάλη τοῦ Εὐάγγελου Ζάππα καρδία ἠσθάνθη μεγίστην ἀνα-

κούφισιν ἢ μέχρι τοῦδε ζοφερὰ μελαγχολία του ἤρξατο ἐκλείπουσα· ὁ φιλοεθνῆς Ἕλληνας εἶχεν εὔρει τὸ μέσον ὅπως εὐεργετήτῃ τὸ ἔνδοξον αὐτοῦ ἔθνος· ἠδύνατο πλέον νὰ παράσχῃ «σάρκα καὶ ὀστά» εἰς τὰ μεγαλοπρεπῆ ἐκεῖνα σχέδια ἄτινα ἡ φαντασία αὐτοῦ ἀμυδρῶς μέχρι τοῦδε συνελάμβανε. Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης μία καὶ μόνη ἰδέα κατεκυρίευσεν τὸν ΕΥΑΓΓΕΛΗΝ ΖΑΠΠΑΝ, ὑπὲρ τῆς καὶ βλέπομεν πλέον αὐτὸν ἀφιερῶντα τὰς ἐνεργείας, τὴν περιουσίαν, τὴν ὑπαρξίν τέλος αὐτοῦ· ἡ εὐγενὴς δὲ αὐτῆ ἰδέα ἦτον: ἡ ἀνασύστασις τῶν ἀρχαίων Ὀλυμπίων.

Ἐν τῷ φλογερῷ δὲ αὐτοῦ ὑπὲρ τῆς πραγματοποιήσεως τῆς μεγάλης ταύτης ἰδέας ἐνθουσιασμῷ ὁ Εὐάγγελος Ζάππας ἔσπευσε νὰ γράψῃ ἀπ' εὐθείας πρὸς τὸν βασιλέα Ὀθωνα καὶ δηλώσῃ αὐτῷ ὅτι προσφέρει πᾶσαν σχεδὸν αὐτοῦ τὴν περιουσίαν εἰς τὴν τῆς ἰδέας ταύτης πραγματοποίησιν. Προσδιώριζε δὲ ὅπως οἱ ἀγωνες οὗτοι τελῶνται ἀνὰ πᾶσαν τριετίαν, αἱ δὲ μεγάλοι αὐτῶν πρόσδοι χρησιμεύωσιν εἰς ἀμοιβὴν τῶν νικητῶν εἰς τὸν δρόμον, τὴν πάλιν, τὸ ἄλλα, τὴν σκοποβολὴν καὶ ἄλλας ἀθλητικὰς ἀτκήσεις.

Ὁ βασιλεὺς Ὀθων καθυπέβαλε τὴν πρότασιν ταύτην ὑπὸ τὴν μελέτην τοῦ τότε ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν κ. Ἀλεξάνδρου Ραγκαβῆ, ἐνετείλατο δὲ αὐτῷ ὅπως συνεννοηθῆ μετὰ τοῦ εὐγενοῦς ἀγωνοθέτου. Ὁ ἀκάματος ὑπουργὸς ἔσπευσε νὰ γράψῃ τότε πρὸς τὸν Εὐάγγελον Ζάππαν καὶ δηλώσῃ αὐτῷ ὅτι παρεδέχετο τὴν ἀρχικῶς εὐγενῆ αὐτοῦ ἰδέαν, παρετήρει ὅμως αὐτῷ ὅτι τὰ ἔθνη δὲν προάγονται σήμερον διὰ τῆς σωματικῆς βώμης καὶ τῶν ἀθλητικῶν ἐπιδείξεων, ἀλλὰ διὰ τῶν διανοητικῶν καὶ βιομηχανικῶν πλεονεκτημάτων· προέτεινε δὲ αὐτῷ, ὅπως ἀνὰ ἐκάστην τετραετίαν τελῆται ἐν Ἀθήναις ἐκθεσις ἀπάντων τῶν Ἑλληνικῶν προϊόντων ἐν ἰδιαιτέρῳ καταστήματι· ἡ δὲ ἐκθεσις αὕτη διαρκεῖ τέσσαρας ἑβδομάδας, καὶ τὴν μὲν πρώτην ἑβδομάδα βραβεύεσθαι τὰ μᾶλλον τελειότερα τῶν προϊόντων τῆς βιομηχανίας, τὴν δευτέραν τὰ τῆς γεωργίας, τὴν τρίτην τὰ τῆς κτηνοτροφίας

καὶ τὴν τετάρτην τὰ τῆς καλλιτεχνίας. Κατὰ δὲ τὰς μεταξὺ τῶν ἑβδομάδων τέσσαρας κυριακάς νὰ γίνωνται ἀγῶνες σύμφωνοι πρὸς τὴν ἀρχικὴν ἰδέαν τοῦ Ζάππα, προωρισμένοι εἰς διάχυσιν καὶ διασκέδασιν τῶν εἰς τοὺς ἀγῶνας συρρέοντων.

Τὰς πρακτικὰς καὶ λίαν ὠφελίμους ταύτας ἰδέας τοῦ κ. Ραγκαβῆ προθυμότητα παρεδέξατο ὁ φιλογενέστατος Ζάππας καὶ ἀνέθηκεν αὐτῷ νὰ σκεφθῆ περὶ οἰκοδομῆς τοῦ καταλλήλου καταστήματος, τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως χορηγησάσης τὸ ἀναγκαῖον γῆπεδον. Ὁ κ. Ραγκαβῆς ἔσπευσε τότε νὰ συνεννοηθῆ μετὰ τοῦ διακεκριμένου γάλλου ἀρχιτέκτονος κ. Βουλανζῆ περὶ διαγραφῆς τοῦ καταλλήλου σχεδίου. Ὁ ἔμπειρος δὲ καὶ φιλόκαλος ἀρχιτέκτων διεγράφε σχεδίων οἰκοδομῆς παρεμφορῶν σχεδὸν πρὸς τὸ μετὰ πολλὰ ἔτη διὰ τὴν Παρισινὴν Ἐκθεσιν ὑποτυπωθέν. Διὰ τὴν δαπάνην τῆς ὅλης οἰκοδομῆς ὑπελογίσθη ὅτι ἀπαιτεῖται τὸ ποσὸν 1,200,000 δραχμῶν! πλὴν τὸ καταπληκτικὸν τοῦτο ποσὸν προθύμως ὑπεσχέθη νὰ χορηγήσῃ ὁ ἀνεξάντλητος διαθέτης ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ πάντοτε πρὸς πραγματοποίησιν τῆς ἰδέας ταύτης ἐμπορούμενος φλογερῷ ἐνθουσιασμῷ.

Οὕτω δὲ τὴν 19ην αὐγούστου 1858 ἐξεδόθη βασιλικὸν διάταγμα καθορίζον ὅπως ἀνὰ ἐκάστην τετραετίαν τελῶνται ἐν τῇ πρωτεύουσῃ τοῦ βασιλείου γενικοὶ διαγωνισμοὶ ὑπὸ τὸ ὄνομα «ΤΑ ΟΛΥΜΠΙΑ» ἐκθέτονται δὲ ἐν αὐτοῖς τὰ προϊόντα τῆς ἑλληνικῆς ἐνεργητικότητος καὶ βραβεύονται ὅσα ἐκ τούτων ἠθέλον διακριθῆ. Συμφώνως δὲ τῷ διατάγματι τούτῳ ἡ πρώτη ἐκθεσις τῶν Ὀλυμπίων ἐτελέσθη κατὰ τὸ 1859· μολονότι δὲ τὸ πρᾶγμα ἦτο πρωτοφανὲς διὰ τὴν ἀναγεννηθεῖσαν Ἑλλάδα, ἐν τούτοις τὰ Νέα ταῦτα Ὀλύμπια ἐτελέσθησαν μετ' ἐξαιρετικῆς ἐπιτυχίας. Εἰς τὴν πρώτην ταύτην ἐκθεσιν ἔλαβον μέρος πλείονες τῶν 1000 ἐκθετῶν· ἐν δὲ τῇ αἰθρῇ αὐτῆς συνηροίσθησαν προϊόντα τῆς Γεωργίας, τῆς Κτηνοτροφίας καὶ τῆς Βιομηχανίας ἐξ ὅλων τῶν ἐπαρχιῶν τῆς Ἑλλάδος. Πᾶς δὲ Ἕλληνας ὅστις παρέστη ἐν αὐτῇ ἠσθάνθη ἑαυτὸν καταλαμβάνομενον ὑπ' ἐθνικῆς πράγματι ὑπερηφα-

πας καταβαλὼν προσπάθειας καὶ ἐπεκτείνων κατ' ἔτος τὸν κύκλον τῶν μαθημάτων αὐτοῦ, κατώρθωσε κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ὅπως τὸ Ζάππειον ἀναγνωρισθῆ ὑπὸ τοῦ ἐν Ἀθήναις ὑπουργείου τῆς Παιδείας ὡς ἰσοβάθμιον τοῦ Ἀρσακείου. Οὕτως ὁ Ἑλληνισμὸς κατέχει σήμερον δύο ἀνώτατα τῆς γυναικείας ἐκπαιδεύσεως κέντρα, ὧν τὸ μὲν εἶναι προωρισμένον διὰ τὰς Ἑλληνίδας τῆς Ἑλλάδος τὸ δὲ διὰ τὰς τῆς Ἀνατολῆς τὸ ΑΡΣΑΚΕΙΟΝ καὶ τὸ ΖΑΠΠΕΙΟΝ· τὰ δὲ Πανελλήνια ταῦτα ἐκπαιδευτήρια ὀφείλουσι τὴν ὑπαρξίν των εἰς τὸν ἀγνὸν πατριωτισμὸν δύο μεγάλων Ἑλλήνων, ὧν τὰ ὀνόματα μεθ' ὑπερτάτης πάντοτε θέλει ἀπαγγέλλει πᾶς Ἑλλην εὐγνωμοσύνης, τῶν κλεινῶν: ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΑΡΣΑΚΗ καὶ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΖΑΠΠΑ.

Ἐπιθυμῶν δὲ ὁ μεγάλτιμος τοῦ Ζαππείου ἰδρυτῆς ὅπως ἀνεγείρῃ ἰδιαιτέρον διὰ τὸ προσφιλὲς αὐτοῦ Παρθεναγωγεῖον οἰκοδόμημα προώρισε κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο τὸ ποσὸν 20,000 λιρῶν διὰ τὰς δαπάνας τοῦ ἐν τῷ γηπέδῳ τοῦ ἀρχαίου ναοῦ τῆς ἐν Πέρα ἁγίας Τριάδος ἀνεγερθησομένου Ζαππείου.

Ἄν ὁ ἀείμνηστος Εὐαγγέλης Ζάππας ἄπασαν τὴν τελευταίαν τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ περιόδον ἀφιέρωσεν ὑπὲρ μιᾶς καὶ μόνης ἰδέας τῆς ἰδρύσεως τῶν «Νέων Ὀλυμπίων», ὁ κλεινὸς αὐτοῦ ἐξάδελφος μετ' ἐκτάκτου ὄντως ἐνθουσιασμοῦ παραδίδεται εἰς τὴν πραγματοποίησιν ἑτέρας μεγάλης ἐπίσης ἰδέας, τὴν διαμόρφωσιν τῆς Ἑλληνίδος τῆς Ἀνατολῆς.

* *

Αἱ πατριωτικαὶ γενναιοδωραὶ τοῦ Κωνσταντίνου Ζάππα μὴ νομίσητε ὅτι περιορίζονται μόνον εἰς τὴν ἀνίδρυσιν καὶ διατήρησιν τοῦ Ζαππείου. Ἐκτὸς διαφόρων ὑποτρόφων οὗς ὁ μεγάλτιμος πατριώτης ἰδίαις δαπάναις συντηρεῖ, ὁσάκις ἐκζητεῖται ἡ συνδρομὴ του ὑπὲρ οἰασθήποτε ἐθνικῆς ἀνάγκης ὁ φιλογενέστατος οὗτος ἀνὴρ σπεύδει μετὰ τῆς ἐξαιρετικῆς ἐκείνης φιλογενείας ἣτις ἐστὶ τὸ κυριώτερον αὐτοῦ διακριτικὸν ὅπως ἀφειδῶς χορηγήσῃ αὐτήν. — Οὕτω πρὸ ὀλίγων ἔτι μηνῶν ἢ ἐπὶ τῆς ἀνεγέρσεως τοῦ ἐν Πέρα ναοῦ τῆς ἁγίας Τριάδος ἐφορευούσα ἐπι-

τροπὴ εὐρεθεῖσα ἐνώπιον ἀνυπερβλήτων οἰκονομικῶν δυσχερειῶν πρὸς συμπλήρωσιν τῆς μεγάλης ταύτης καὶ δαπανηροτάτης οἰκοδομῆς, ἀπεφάσισεν ὅπως ἀπευθυνθῆ πρὸς τὸν μεγάλτιμον τοῦ Βρουσθενίου πατριώτην καὶ ἐπικαλεσθῆ τὴν γενναίαν αὐτοῦ ἀρωγὴν· ὁ δὲ φιλογενῆς Ἑλλήν ἔσπευτε νὰ χορηγήσῃ τῇ ἐπιτροπῇ τὸ ποσὸν 1300 λιρῶν δι' οὗ ἠδυνήθη νὰ φέρῃ εἰς πέρας τὴν οἰκοδομὴν τοῦ μεγαλοπρεποῦς τούτου τῆς Ὀρθοδοξίας ναοῦ.

* *

Ἐπιθυμῶν δὲ πρό τινων ἐτῶν ὁ μεγάλτιμος οὗτος ὁμογενῆς ὅπως ἀνακουφίσῃ κάπως ἑαυτὸν ἐκ τῶν φορτικωτάτων τοῦ βίου του ἀσχολιῶν, ἔσχε τὴν εὐτυχή ἰδέαν ὅπως προσκαλέσῃ παρ' αὐτῷ ὡς ἰδιαιτέρον αὐτοῦ γραμματέα καὶ γενικὸν τῶν ὑποθέσεων του ἐπόπτην τῶν ἐκ τῶν διακεκριμένων τῆς ἡμετέρας πόλεως ὁμογενῶν κ. Ἰωάννην Ἀλιμπέρτην, ὅστις καὶ κατώρθωσε διὰ τῆς φυσικῆς νοημοσύνης καὶ ἐπαινετῆς αὐτοῦ συνέσεως νὰ ἐφελκύσῃται τῶν συμπαθειῶν καὶ τῆς ὑπολήψεως τοῦ κλεινοῦ πατριώτου καὶ καταστή τὸ ὄργανον τῶν ἐκτάκτων γενναιοδωριῶν τοῦ ἐν Ρουμανίᾳ μεγατίμου τούτου ὁμογενοῦς.

* *

Ὁ εὐγενῆς ὁμῶς καὶ ἐνδοξος τῶν ΖΑΠΠΑ οἰκος ἀριθμεῖ καὶ δύο ἑτέρους πολυτίμους γόνους, δύο ἑτέρας εὐγενεῖς ὑπάρξεις, τὸν ἀείμνηστον τοῦ Κωνσταντίνου Ζάππα ἀδελφὸν τὸν πρὸ δύο μόλις τελευτήσαντα μηνῶν ΑΘΑΝΑΣΙΟΝ ΖΑΠΠΑΝ καὶ τὸν συνετὸν καὶ ἐλληνοφρόνα ἐκείνον τοῦ Ἑλληνικοῦ Πανεπιστημίου φοιτητῆν κ. ΧΡΗΣΤΟΝ Α. ΖΑΠΠΑΝ.

* *

Ὁ ἀείμνηστος ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΖΑΠΠΑΣ ὑπῆρξε — κατὰ τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ κ. Ἀλιμπέρτη ἐξεικόνισιν — ὁ δεξιὸς τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Κωνσταντίνου ἐν τοῖς ἔργοις τοῖς τε ἰδίαις καὶ τοῖς κοινῶς βραχίων, ἡ συσκεπτομένη διάνοια, ἡ συμπαθοῦσα καὶ συμπονοῦσα καρδιά. — Διὰ τῶν πολυτίμων καὶ πατριωτικῶν αὐτοῦ ἐνεργειῶν κατώρθωσεν ὅπως ἰδρύσῃ ἑλληνικὴν σχολὴν ἐν τῇ γνωστῇ τῆς Ἠπείρου κωμοπόλει Λέκ-

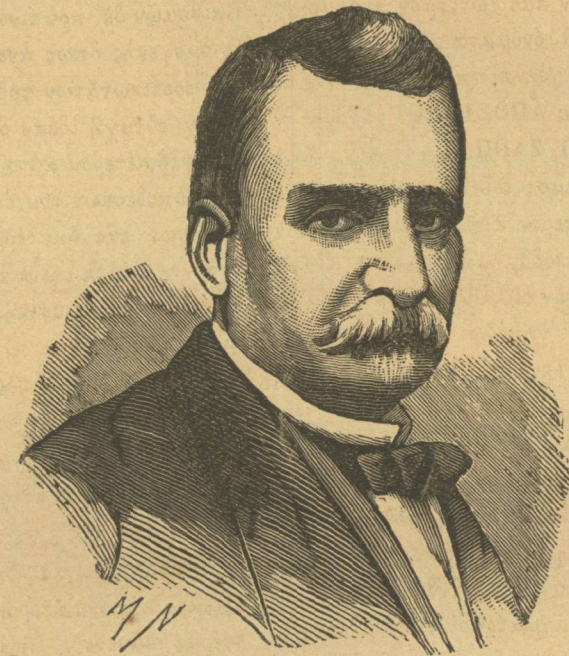
λη, ἥς οἱ κάτοικοι αἰωνίαν πρὸς τὸν φιλόμουσον τοῦτον πατριώτην αἰσθάνονται εὐγνωμοσύνην.

Εἰς τὰς πατριωτικὰς τοῦ Ἀθανασίου Ζάππα ἐνεργείας ὀφείλει τὴν κατασκευὴν αὐτῆς καὶ ἡ πολυτίμος ἐκείνη παρὰ τὸ Λάμπροβον γέφυρα τοῦ Σούμπαση, ἣτις τοσοῦτον ἐπαισθητῶς τὰς συγκοινωνίας τῶν μερῶν τούτων τῆς Ἠπείρου διευκόλινεν.

Μεγίστας ἐπίσης τοῖς κατοίκους τῶν ἐν Θεσ-

σαλίᾳ Μεγάλων Καλυθίων ὁ ἐνθερμος οὗτος πατριώτης παρέσχεν εὐεργεσίας· τὸ δὲ ὄνομά του ἀπαγγέλλουσι μέχρι σήμερον οἱ ἀγαθοὶ τοῦ χωρίου τούτου κάτοικοι μετὰ μεγίστου σεβασμοῦ καὶ αἰδίου εὐγνωμοσύνης.

Ὁ κλεινὸς οὗτος πατριώτης ἀπέβιωσε πλήρης ἡμερῶν ἐν Βρουσθενίῳ τὴν 20ὴν παρελθόντος αὐγούστου ἐν ταῖς ἀγκάλαις τοῦ προσφιλοῦς αὐτοῦ ἀδελφοῦ, ὅστις μεγίστην καὶ ἀπαράμυθη-

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΚΟΥΜΟΥΝΔΟΥΡΟΣ.

τον ἐπὶ τῇ ἀπωλείᾳ τοῦ πιστοῦ του καὶ εἰλικρινοῦς συμβούλου ἠτθάνθη λύπη. — Καὶ τὸ ὄνομα ὁμῶς τοῦ σεβαστοῦ τούτου καὶ πολυτίμου ὁμογενοῦς ἐνεγράφη λίαν βαθέως ἐν τῇ καρδίᾳ παντὸς Ἑλλήνου ὅστις ἐγνώρισε τὸν ὄντως εὐαγγελικὸν αὐτοῦ βίον καὶ τὰς ἀξιαγάστους αὐτοῦ ἀρετάς.

Ἐπαινετὸς τοῦ ἀειμνήστου Ἀθανασίου Ζάπ-

πα υἱὸς καὶ ἐπάξιος τῶν κλεινῶν ΖΑΠΠΑ γόνος ἐστὶ καὶ ὁ νεαρὸς κατὰ τὴν ἡλικίαν πλήν πολιὸς κατὰ τὸ πνεῦμα ἐκείνος τῶν Ἀθηνῶν φοιτητῆς πρὸς ὃν οὕτωσι ζωηρὰς ἡ ἀθηναϊκὴ κοινωνία τρέφει συμπαθείας καὶ ὅστις οὕτωσιν εἰλικρινῶς ἐξετιμήθη καὶ ἐν τῇ πόλει ἡμῶν ὁπότε ἀπεστάλη ὑπὸ τοῦ μεγατίμου αὐτοῦ θείου, τοῦ Κωνσταντίνου Ζάππα, ὅπως ἀντιπροσωπεύσῃ αὐτὸν ἐν ταῖς ἐτησίαις τοῦ Ζαππείου Παρθεναγωγείου ἐξε-

τάσεων, — ο δημοτικός λέγεται: ΧΡΗΣΤΟΣ ΖΑΠΠΑΣ (4).

Υπό του αυτού ζωηρού δια το Έθνος αυτού ύφ' ου και ο πατήρ του και οι κλεινοί αυτού θεοί έμφορούμενος και ο Χ ρ η σ τ ο ς Ζ ά π π α ς ένθουσιασμού, θέλει άποβή και ούτος δια τών έλληνοπρεπών του πράξεων άξιος του ένδόξου αυτού όνόματος και δικαιοώση μεγάλας τας του Έλληνικού Έθνους περι αυτού προσδοκίας.

Ο Άθανάσιος Ζάππας έγκατέλειπε και έτερον εύγενή βλαστόν, τον Άπόστολον Ζάππαν.

* *

Τοιοῦτοι οι ένδοξοι οὔτοι άνδρες, οτινες έτίμησαν, εύηργέτησαν και έδόξασαν πράγματι τον άπανταχού Έλληνισμόν, τοιοῦτοι οι έξοχοι οὔτοι πατριῶται, ών τά στήθη εκόσμουν οι του Χρυσού Σωτήρος σταυροί, τοιοῦτοι οι κλεινοί ΕΥΑΓΓΕΛΗΣ, ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ και ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΖΑΠΠΑΙ.

Η ΚΑΤΑΓΩΓΗ

ΚΑΙ ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΩΝ ΚΟΣΜΩΝ.

(Συνέχ. και τέλος ίδε τεῦχος ΙΕ'. σελ. 469.)

α Έπί χιλιάδας αιώνων ή γήινος ήμῶν σφαῖρα εκινεῖτο έν τῷ διαστήματι έν κατάστασει, οὔτως είπειν, παμμεγίστου χημείου. Διηνεκή ζέοντα ύδατα, καταπίπτοντα εκ τών νεφῶν επί του πεφυρακτωμένου έδάφους, άνήρχοντο είς την άτμόσφαιραν έν είδει ύδρατμῶν, οτινες συμπυκνούμενοι, τῆς θερμοκρασίας καθισταμένης κατωτέρας τῆς του ζέοντος ύδατος, κατέπιπτον εκ νέου. Έν τῷ μέσῳ τών τρομερῶν τούτων και τιγίδων, το γήινον κέλυφος, θραυομένων συνεχῶς υπό τών έσωτερικῶν διαταράξεων του εγκέντρου πυρός, έξερεύετο φλόγας και διελύετο· αἱ δ' εκ τών ήφραϊστέων παραγόμεναι έδαφια και άναδύσεις ύπέρ την έπιφάνειαν τών θερμῶν θαλασσῶν παρήγον τας πρώτας τών νήσων έμ-

φανίσεις. Αἱ πρώται ήμίρρευστοι άνθρακικαι ένώσεις παρήγαγον άτελή τινα ζωικήν ύπαρξιν, ήτις δέν δύναται ίσως να προσονομασθῆ είσέτι όργανική ζωή, καιτοι οὔκ έστιν ήδη άπλῶς άνόργανος, καθότι οὔκ έστιν έπίσης οὔτε φυτική, οὔτε ζωική ζωή. Τα πρωτόγονα φυτά, τά φύκη τῆς θαλάσσης, άτινα άδρανῶς έπιπλεύουσιν έν τῷ μέσῳ τών ωκεανῶν, παρουσιάζονται ήδη μᾶλλον προωδευμένα έν τῇ άναπτύξει αὐτῶν, ως και τά πρωτόγονα ζῶα, τά ζωόφυτα, τά άτελή μαλάκια, τά κοράλλια, αἱ μέδουσαι υπό προοδευτικήν έπίσης μορφήν έμφανίζονται. Άνεπισιστήτως, από αιώνος είς αἶωνα, ο πλανήτης ήμῶν άπώλεσε την προτέραν αὐτοῦ φυσικοχημικήν κατάσταση, οι τῆς ζωῆς όροι έτελειοποιήθησαν, και τά έν αὐτῇ όντα έπολλαπλασιάσθησαν, μεταβάλλοντα τον πρωτόγονον αὐτῶν τύπον και προσλαμβάνοντα όργανα, άτινα, καιτοι κατ' άρχάς άτελή και στοιχειώδη ήσαν, προϊόντος όμως του χρόνου, μᾶλλον τελειότερα και άνεπτυγμένα απέβαινον.

Η πρώτη περίοδος, καθ' ήν ή ζωή έμφανίζεται έν τοῖς φύκοις τοῖς όστρακοδέρμοις και τοῖς άκεφάλοις είσέτι σπονδυλωτοῖς ζῴοις, φαίνεται διαρκέσασα 53 εκατοστά του όλου παρελθόντος χρόνου από τῆς έποχῆς, καθ' ήν ή Γῆ απέβη κατοικίσιμος.

Η πρώτη περίοδος, ήτις διεδέχθη την πρωτόγονον έποχήν, και ήτις φέρει ως τύπον τά άνθρακοφόρα φυτά και το βατίλειον τών ίχθύων, φαίνεται διαρκέσασα 31 εκατοστά του αὐτοῦ χρόνου.

Η δευτέρα περίοδος, καθ' ήν τά μεγαλοπρεπή κωνοφόρα φυτά άναφαινονται επί τῆς σκηνῆς του φυτικού κόσμου και τά ύπερμεγέθη σαυροειδή έρπετά επί τῆς του ζωικού, φαίνεται διαρκέσασα τά άκόλουθα 12 εκατοστά. Η Γῆ ήτο τότε κατωκημένη υπό φαντασιωδῶν όντων, μαχομένων διηνεκῶς προς άλληλα έν τῷ μέσῳ τών ακαταδαμάστων τῆς φύσεως στοιχείων.

Οὔτω λοιπόν επί τών καθιζήσεων τών διαφόρων γαιῶν, αἷτινες συνέβησαν, αναλόγως τῆς σχετικής αὐτῶν πυκνότητος, κατά την διάρκειαν τῶν διαδοχικῶν τούτων έποχῶν, ήτοι τά 96 έ-

(4) Προσεχῶς θέλομεν δημοσιεύσει τας εικόνας τών υἱῶν του άειμνήστου Άθανασίου Ζάππα.

κατοστά του παρελθόντος χρονικοῦ διαστήματος, έμφανίζεται ζωσά τις φύσεις, όλως διαφέρουσα τῆς καθωραϊζούσης σήμερα την ήμετέραν σφαῖραν, άγρία σχετικῶς, τρομερά και άκατέργαστος και έντελῶς διακρινομένη εκείνης, ήνπερ σήμερα γινώσκουμεν. Τίς ήδύνατο να άνεγειρή τότε τον μυστηριώδη πέπλον του μέλλοντος και να προμαντεύσει την άγνωστον μέλλουσαν έποχήν, καθ' ήν ο άνθρωπος έμελλεν έμφανισθῆναι επί του νεομετασχηματίστου πλανήτου ήμῶν;

Η τρίτη περίοδος, καθ' ήν έμφανίζονται τά μαστοφόρα και τά τών ζῶων εκείνα είδη, άτινα κατὰ το μᾶλλον ή ήττον τας αὐτάς φυσικας άναλογίας έχουσι μετά του άνθρωπίνου γένους, κληρονομεῖ, οὔτως είπειν, τας προγενεστέρας έποχάς και άντικαθίστησι την προηγηθεῖσαν περίοδον. Η έποχή αὐτή φαίνεται διαρκέσασα 3 εκατοστά τῆς όλης διάρκειας.

Τέλος έπέρχεται ή τετάρτη έποχή, καθ' ήν έμφανίζεται το άνθρώπινον γένος και τά καλλιεργούμενα δένδρα. Η έποχή αὐτή καταλαμβάνει το 4 εκατοστόν τῆς όλης χρονικῆς κλίμακος.

Πόσον αἱ έξοχοι αὐται θεωρίαί και μελέται άνυψοῦσι τας ιδέας, άς συνήθως σχηματίζομεν περι τῆς φύσεως! Φανταζόμεθα, ότι λίαν είς το παρελθόν άνερχόμεθα παρατηροῦντες τας είσέτι άνορθουμένας άρχαίας πυραμίδας επί τών πεδιάδων τῆς Αιγύπτου, τους κοσμουμένους όβελίσκους υπό τών μυστηριωδῶν ιερογλυφικῶν γραμμάτων, τους σιωπηλούς ναούς τῆς Άσσυρίας, τ' άρχαῖα άγάλματα τών Ινδῶν, τά είδωλα του Μεξικου και του Περού, τας προαιωνίους παραδόσεις τῆς Άσίας, τά όργανα τῆς λιθίνης έποχῆς, τά εκ σκληρολίθου κατεσκευασμένα όπλα, τά βέλη, τά άκόντια, τας μαχαίρας, τά όμάλιστρα, τας σφενδοβολίθους τῆς άρχαίας ήμῶν βαρβαρότητος . . . ένῶ μόλις δυνάμεθα ν' άνέλθωμεν δια τών σωζομένων τούτων μνημείων τῆς άρχαιότητος μέχρι 10,000 ή 20,000 έτών την κλίμακα του όλου παρελθόντος χρόνου. Άλλ' όταν παραδεχθῶμεν, ότι εκατόν χιλιάδες έτη παρήλθον από τῆς έμφανίσεως του άνθρωπίνου γένους, του τόσοσν βραδέως προοδούντος, τί δυνάμεθα είπειν περι τῆς μυθώδους έπισωρεύσεως

των αιώνων, τών προηγηθέντων έν τῇ ιστορία του ήμετέρου πλανήτου;

Παραδεχόμενοι λοιπόν, ότι παρήλθον εκατόν χιλιάδες έτη δια την τετάρτην έποχήν, ήτις έστιν ή τῆς ένεστώτης φύσεως, παρατηροῦμεν, ότι ή τρίτη περίοδος διήρκεσε τριακοσίας χιλιάδας έτη, ή δευτέρα έν εκατομμύριον και διακοσίας χιλιάδας, ή πρώτη σχεδόν τρία εκατομμύρια και ή πρωτόγονος έποχή ύπέρ τά πέντε εκατομμύρια· έν συνόλω παρήλθον δέκα εκατομμύρια έτη! Τί δ' έστιν όλόκληρος αὐτή ή ιστορία τῆς ζωῆς άπέναντι όλόκληρου τῆς γήινου ιστορίας, ήτις ύπολογίζει, ότι ύπέρ τά τριακόσια εκατομμύρια παρήλθον έτη μέχρις οὔ στερεοποιηθῆ ή Γῆ και κατέληη ή έξωτερική αὐτῆς θερμοκρασία μέχρι τών 200 βαθμῶν; Πόσα δ' είσέτι εκατομμύρια έτών δέν πρέπει να προσθέσωμεν δια να παραστήσωμεν τον παρελθόντα άναγκαῖον χρόνον προς κατάπτωσιν τῆς θερμοκρασίας από του 200στου βαθμοῦ μέχρι του 70στου, όστις έστιν ο πιθανός όρος τῆς δυνατότητος τῆς ύπάρξεως τῆς όργανικῆς ζωῆς!

Η μελέτη τών κόσμων παρουσιάζει ήμῖν τους χρονικούς όρίζοντας έπίσης άπειρους όπως και τους του διαστήματος. Έκεῖνοι μέν άνυψοῦσιν ήμᾶς είς την αἰωνιότητα, οὔτοι δέ είς το άπειρον του διαστήματος.

Άπαντες θαυμάζομεν σήμερα τας καλλονάς τῆς γήινου φύσεως, τους χλοάζοντας λόφους, τους εὔωδους λιμῶνας, τά κελαρύζοντα ρυάκια, τά μυστηριωδοσκοπόρα δάση, τά υπό τών ασιδῶν πτηνῶν έμφυχούμενα άλση, τά έστεμμένα πάγους όρη, την άπειρίαν τών θαλασσῶν, την θερινήν δύσιν του ήλιου έν τῷ μέσῳ τών περιχρύσων και αλουργῶν νεφῶν και την μεγαλοπρεπή άνατολήν αὐτοῦ επί τῆς κορυφῆς τών χρωματιζομένων όρέων υπό τών πρώτων ακτίνων τῆς πρωίας, τών έπιφαινοῦστων τών λευκοφαίων άτμῶν τών πεδιάδων. Θαυμάζομεν τ' άνθρώπινα έργα, άτινα έπικαλλύνουσι σήμερα τά τῆς φύσεως, τας μεγαλοπρεπεῖς γεφύρας, τας συνδεούσας προς άλληλα τά όρη, δι' ὧν διέρχεται δι' άστραπιαίας ταχύτητος ο άτμός, τά πλοῖα, τά μεγαλοπρεπή ταῦτα κτίρια, άτινα ύπερηγά-

νωσ διασχίζουσι τὰ ὕδατα τοῦ ὠκεανοῦ, τὰς θαυμασίας καὶ πλήρεις κατοίκων πόλεις, τ' ἀνάκτορα καὶ τοὺς ναοὺς, τὰς βιβλιοθήκας, τὰ μουσεῖα ταῦτα τοῦ πνεύματος, τὰ καλλιτεχνήματα τῆς γλυπτικῆς καὶ τὰ τῆς ἀρχιτεκτονικῆς, ἅτινα ἰδεοποιοῦσι τὸ πραγματικόν, τὰς μουσικὰς ἐμπνεύσεις, δι' ὧν λησμονοῦμεν τὴν ποταπότητα τῶν γηίνων πραγμάτων, τὰς ἐργασίας τοῦ μεγαλοφυοῦς νοῦς, ὅστις ἐρευνᾷ τὰ τοῦ κόσμου μυστήρια ἀνυφοῖ τὴν διάνοιαν πρὸς τὴν αἰωνιότητα. Θαυμάζομεν ταῦτα πάντα καὶ ζῶμεν εὐτυχεῖς ἐν τῷ μέσῳ τῆς φαιδρᾶς ταύτης ζωῆς, ἧς ἀναπόσπαστον μέρος ἀποτελοῦμεν. . . Ἄπανται ὁμως αἱ θελκτικὰ αὐτὰ καλλοναί, ἅπαντα ταῦτα τὰ ἄνθη, ἅπαντες οὗτοι οἱ καρποὶ παρελεύσονται.

Ἡ Γῆ ἐγεννήθη· ἄρα ὀφείλει καὶ ν' ἀποθάνη. Ἐὰν ἀποθάνη εἴτε ὑπὸ τοῦ γήρατος, ὅταν τὰ ζωικὰ αὐτῆς στοιχεῖα καταβληθῶσιν, εἴτε ἐκ τῆς ἀποσθέσεως τοῦ ἡλίου, οὕτως αἱ ζωογόνοι ἀκτίνες παρέχουσι τὴν ὑπαρξιν καὶ τὴν ζωὴν αὐτῆς.

Πιθανὸν πρὸς τούτοις ἡ Γῆ ν' ἀποθάνη ἐκ συμβεβηκότος τινός· ἐκ τῆς συγκρούσεως δῆλον ὅτι αὐτῆς μετὰ τινος οὐρανοῦ σώματος, κατὰ τὴν ἐν τῷ διαστήματι πορείαν αὐτῆς, καίτοι ἡ τύχη αὕτη αὐτῆς φαίνεται ἡ ἀπιθανώτερα.

Πιθανὸν πρὸς τούτοις ἡ Γῆ ν' ἀποθάνη ἐκ φυσικοῦ θανάτου, ἤτοι ἐκ τῆς βραδείας ἀπορροφῆσεως τῶν ἀναγκαίων πρὸς διατήρησιν τῆς ζωῆς αὐτῆς στοιχείων. Πράγματι δ' ἔστι πιθανόν, ὅτι τὸ ὕδωρ καὶ ὁ ἀήρ ἐλαττοῦνται. Ὁ ὠκεανὸς, ὅπως καὶ ἡ ἀτμόσφαιρα, φαίνεται ὅτι εἶχον ἄλλοτε μεγαλητέρας διαστάσεις παρὰ σήμερον. Διὰ τοῦ γηίνου κελύφους διέρχονται τὰ ὕδατα, ἅπερ ἐνοῦνται χημικῶς μετὰ τῶν βράχων. Ἐπειδὴ δὲ βέβαιον σχεδὸν ἔστιν, ὅτι ἡ τῆς ἡμετέρας σφαίρας ἐσωτερικὴ θερμοκρασία φθάνει μέχρι τῆς τοῦ ζέοντος ὕδατος ἐντὸς 40 χιλιομέτρων βάθους, ὡς ἐκ τούτου ἐμποδίζεται ἡ ἐπὶ μᾶλλον διήθησις τοῦ ὕδατος ἐντὸς τῶν σπλάγχχνων αὐτῆς· οὐχ ἤττον ὁμως ἡ ἀπορρόφησις ἐξακολουθεῖ γινομένη, ἀναλόγως τῆς ἀποψύξεως

τῆς σφαίρας(1). Τὸ ὄξυγονον, τὸ ἄζωτον καὶ τὸ ἀνθρακικόν ὄξυ, ἐξ ὧν συνίσταται ἡ ἡμετέρα ἀτμόσφαιρα, φαίνονται ὑφιστάμενα βραδεῖάν τινα ἀπορρόφησιν. Ὁ ὀρθῶς σκεπτόμενος δύναται νὰ προῖδη διὰ τῆς ὀμίχλης τῶν μελλόντων αἰώνων τὴν λίαν εἰσέτι ἀπομεμακρυσμένην ἐποχὴν, καθ' ἣν ἡ Γῆ, ἀπολέσασα τοὺς ἀτμοσφαιρικοὺς ὑδρατμοὺς, τοὺς ὑπερασπίζοντας αὐτὴν κατὰ τοῦ παγετώδους ψύχους τοῦ διαστήματος διὰ τῆς περὶ ἑαυτὴν συγκεντρώσεως τῶν ἠλιακῶν ἀκτίνων, θ' ἀποψυχθῇ, καταλαμβανομένη βαθμηδὸν ὑπὸ τοῦ ὕπνου τοῦ θανάτου. Ἐκ τῆς κορυφῆς τῶν ὀρέων αἱ παγεραὶ χιόνες θὰ κατέλθωσι πρὸς τὰ ὑψηλὰ ὄροπέδια καὶ τὰς κοιλάδας, καταδιώκουσαι πρὸ αὐτῶν τὴν ζωὴν καὶ τὸν πολιτισμὸν καὶ καλύπτουσαι διὰ παντὸς τὰς πόλεις καὶ τὰ ἔθνη, ἅτινα θὰ συναντῶσι κατὰ τὴν διάβασιν αὐτῶν. Ἡ ζωὴ καὶ ἡ ἀνθρώπινος ἐνέργεια θὰ περιορισθῇ ἀνεπαίσθητως περὶ τὴν μεσοτροπικὴν ζώνην· ἡ

(1) Σημ. Συγγραφ. Ἡ Σελήνη καίτοι νεωτέρα τῆς ἡμετέρας Γῆς, καθὸ θυγάτηρ αὐτῆς, οὐχ ἤττον ὁμως οὕσα μικροτέρα, ἐλαφροτέρα καὶ ἀσθενεστετέρα ἀπώλεσεν ἤδη τὴν πλείστην ποσότητα τῶν ὑγρῶν καὶ τῶν ἀερίων αὐτῆς, διότι οἱ ἀναρίθμητοι ἠφαιστιακοὶ αὐτῆς κρατῆρες οἵτινες κοσκινηδὸν διετρώπησαν αὐτὴν δὲν ἤτο δυνατόν νὰ ἐξεμέσωναι τὰ φλέγοντα αὐτῶν σπλάγχχνα ἐν τῷ μέσῳ τῶν σπασμωδικῶν καταιγίδων, αἵτινες αὐτὴν συνετάραττον, παρὰ εἰς ἐποχὴν, καθ' ἣν ἡ σεληνιακὴ ἀτμόσφαιρα ἤτο ἀσυγκρίτως πυκνότερα παρὰ σήμερον. Ἴσως δὲ παριστάμεθα ἐντεῦθεν, χωρὶς καὶ νὰ ὑποπτεύωμεν τὰ ἐκεῖ γινόμενα, ἐν τῇ ἀγωνίᾳ τῶν τελευταίων φυλῶν τῆς σεληνιακῆς ἀνθρωπότητος, παλαιούσης κατὰ τῆς κατακτίσεως τοῦ ψύχους καὶ τοῦ θανάτου. Ἄ! ὅποια γεγονότα ἠθέλωμεν πληροφορεῖσθαι, ἂν οἱ γείτονες οὗτοι τοῦ Οὐρανοῦ ἠδύναντο νὰ συγκοινωνῶσι μεθ' ἡμῶν τηλεγραφικῶς καὶ νὰ διηγῶνται ἡμῖν τὴν ἱστορίαν αὐτῶν!

Ἐπίσης ὁ Ἄρης, ὁ προγενέστερος καὶ μικρότερος τῆς Γῆς, φαίνεται μᾶλλον ἡμῶν προοδεύσας, διότι αἱ θάλασσαί αὐτοῦ δὲν κατέχουσιν, ὅπως αἱ ἡμέτεραι τὰ 3/4 τῆς ἐπιφανείας αὐτοῦ καὶ εἰσὶ περιωρισμέναι ἐντὸς ἐπιμήκων καὶ στενῶν μεσογείων λεκανῶν. Ἀναμφιβόλως δὲ ἡ ἐπὶ τοῦ Ἄρεως ἀνθρωπότης ἐφθασεν ἤδη εἰς τὸ ζενιθ αὐτῆς, ἐνῶ ἡμεῖς μόλις ἐξήλθομεν τῆς παιδικῆς καὶ βαρβάρου καταστάσεως.

Πατρῴπολις, τὸ Βερολίνον, τὸ Λονδῖνον, οἱ Παρίσιοι, ἡ Βιέννα, ἡ Κωνσταντινούπολις, ἡ Ρώμη θὰ ὑπνώσωσι τὸν αἰώνιον ὕπνον. Ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας ἡ περὶ τὸν Ἰσημερινὸν ἀνθρωπότης μάτην θὰ ἐπιχειρίζεται ἀρκτικὰς πελαγοδρομίας διὰ νὰ ἀνεύρῃ ὑπὸ τὰ παγερὰ μέρη τὴν θέσιν τῶν Παρισίων, τοῦ Λυῶν, τοῦ Μπορντῶ, τῆς Μασσαλίας· διότι αἱ θάλασσαί αὐταὶ θὰ μεταβληθῶσι καὶ ὁ χάρτης τῆς Γῆς θὰ μετασχηματισθῇ. Δὲν θὰ δύνωνται πλέον νὰ ζήσωσιν οὔτε ν' ἀναπνέωσι παρὰ μόνον κατὰ τὴν Ἰσημερινὴν ζώνην μέχρι τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν καὶ ἡ τελευταία ἀνθρώπινος φυλὴ, ἀποθνήσκουσα ἤδη ἐκ τοῦ ψύχους καὶ τῆς πείνης, θὰ ἔλθῃ νὰ ἀναπαυθῇ ἐπὶ τῆς παραλίας τῆς τελευταίας ὑπαρχούσης θαλάσσης ὑπὸ τὰς ἀμυδρὰς ἀκτίνας τοῦ ὠχρῶντος ἡλίου, τοῦ μὴ φωτίζοντος τοῦ λοιποῦ παρὰ κινητὸν τινα τάφον, στρεφόμενον περὶ τὴν ἀνωφελὲς φῶς καὶ ἄγονον θερμότητα. Καταληφθεῖσα δ' ὑπὸ τοῦ ψύχους καὶ ἡ τελευταία ἀνθρώπινος οἰκογένεια ὡς στάχυν θὰ καταπέση ὑπὸ τὸ ὄξυ τοῦ θανάτου δρέπανον· τὰ δὲ ὅσα αὐτῆς θὰ ἐνταφιασθῶσιν ὑπὸ τὸν κατάψυχρον τάφον τῶν αἰώνιων πάγων.

Ὁ δὲ τῆς φύσεως Ἱστορικὸς θὰ ἠδύνατο νὰ γράψῃ (ἂν τοιοῦτος ἠδύνατο νὰ ἐπιζήσῃ) ἐν τῇ ἱστορίᾳ αὐτοῦ ὡς ἐν ἐπιγράμματι: « Ἐνταῦθα κεῖνται ἅπαντα τὰ ὄνειρα τῆς φιλοδοξίας, ἅπανται αἱ δόξαι αἱ ἐκ τῶν κατακτήσεων τῶν πολέμων ἀπολαμβανόμεναι, ἅπανται αἱ σπουδαῖαι οἰκονομολογικαὶ ὑποθέσεις, ἅπαντα τὰ συστήματα τῶν ἀτελῶν ἐπιστημῶν, ἅπαντες οἱ ὄρκοι τῶν τρυφερῶν ἐρώτων! Ἐνταῦθα κεῖνται ἅπανται αἱ γῆνοι καλλοναὶ καὶ ὠραιότητες. . . » Ἄλλ' οὐδεὶς, φεῦ! νεκρικός λίθος θὰ δεικνύῃ τὴν θέσιν, ἔνθα ὁ ἀτυχὴς ἡμῶν πλανήτης ἀπέδωκε τὸν τελευταῖον αὐτοῦ στεναγμόν!!!

Ἄλλ' ἴσως ἡ Γῆ πέπρωται νὰ ζήσῃ εἰσέτι ἱκανὸν χρόνον ὥστε ν' ἀποθάνῃ μετὰ τὴν ἀποσβέσιν τοῦ ἡλίου· ἔστω ἄλλὰ πάντοτε ἡ ἡμετέρα τύχη θὰ ἴσῃ ἡ αὐτὴ (ὁ θάνατος αὐτῆς θὰ προσέλθῃ πάντοτε ἐκ τοῦ ψύχους)· ἡ διαφορὰ ἔγκειται ἐν τούτῳ μόνῳ, ὅτι δηλαδή ὁ θάνατος αὐτῆς θὰ ἐπέλθῃ βραδύτερον· καὶ κατὰ μὲν τὴν

πρῶτην περίοδον ἡ Γῆ δύναται ν' ἀπαριθμηθῇ εἰσέτι ἑκατομμύρια τινα ἔτων ὑπαρξιν, κατὰ δὲ τὴν δευτέραν ἑκατομμύρια ἴσως αἰώνων τὴν μέλυσαν ὑπαρξιν αὐτῆς. . . Ἡ ἀνθρωπότης θὰ μεταβληθῇ φυσικῶς καὶ ἠθικῶς πρὶν ἢ φθάσῃ εἰς τὸ ζενιθ αὐτῆς, πρὶν ἢ ἄρξηται ἡ καταστροφὴ αὐτῆς.

Ὁ ἥλιος θὰ σβέσῃ ποτὲ! ὄντως δ' ἀπόλλυται σταθερῶς ποσότητά τινα τῆς θερμότητος αὐτοῦ, διότι ἡ ἐνέργεια αὐτοῦ ἥτις καταναλίσκεται κατὰ τὴν ἀκτινοβολίαν αὐτοῦ ἐστίν, οὕτως εἰπεῖν, ἀνυπολόγιστος. Διὰ τῆς ὑπὸ τοῦ ἡλίου ἐκπεμπομένης θερμότητος δύναται ν' ἀναζέξῃ ἀνά πᾶσαν ὥραν 2900 ἑκατομμυρίων κυβικῶν μυριομέτρων ὕδωρ, εὐρισκόμενον ἐν τῇ θερμοκρασίᾳ 0°. Ἄπασα αὕτη ἡ θερμότης ἀπόλλυται ἐν τῷ διαστήματι· ἡ δὲ ποσότης αὐτῆς, ἥτις ἀπορροφᾶται καὶ καταναλίσκεται ὑπὸ τῶν πλανητῶν πρὸς διατήρησιν τῆς ζωῆς αὐτῶν ἐστίν ἑλαχίστη σχετικῶς ὡς πρὸς τὴν ἀπολλυμένην θερμότητα.

Ἄν ὁ ἥλιος ἐξακολουθῇ εἰσέτι συμπυκνούμενος μετὰ τινος ἐπαρκοῦς ταχύτητος, πρὸς ἐξίσωσιν τῆς συμβαινούσης ἐν αὐτῷ ἀπωλείας, ἢ ἂν ἡ τῶν ἀερόλιθων κατάπτωσις, ἥτις διηνεκῶς συμβαίνει ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας αὐτοῦ ἐστίν ἱκανὴ πρὸς ἀναπλήρωσιν τῶν ἀπολλυμένων δυνάμεων αὐτοῦ, τότε δὲν ἤρξατο εἰσέτι νὰ ψύχῃται· ἐν τῇ ἐναντίᾳ ὁμως περιπτώσει ἡ τῆς ἀποψύξεως αὐτοῦ περίοδος πρὸ πολλοῦ ἤδη χρόνου ἤρξατο, ὅπερ καὶ τὸ πιθανώτερον, διότι αἱ κηλίδες, αἵτινες περιοδικῶς καλύπτουσι τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ δὲν δύνανται ἄλλως νὰ ἐκληφθῶσι, παρὰ ὡς τεκμήρια τῆς ἤδη ἀρξαμένης ἀποψύξεως αὐτοῦ. Ἐὰν ἐπέλθῃ δ' ἡμέρα, καθ' ἣν αἱ κηλίδες αὐταὶ πολλαπλασιαζόμεναι σπουδαῖον θ' ἀποκρύψωσι μέρος τῆς ἠλιακῆς ἐπιφανείας. Ἀπὸ αἰῶνος εἰς αἰῶνα ὁ σκοτισμὸς θ' αὐξήσῃ βαθμηδὸν, ἀλλ' οὐχὶ κανονικῶς, διότι τὰ πρῶτα συντρίμματά τοῦ κελύφους, ἅτινα κατεκάλυψαν τὴν πεπουρακτωμένην ὑγρὰν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ δὲν θὰ βραδύνωσι νὰ κατασυντριβῶσι καὶ ν' ἀντικατασταθῶσιν ὑπὸ νέων μετασχηματισμῶν. Οἱ μέλλοντες αἰῶνες θὰ ἴδωσι τὸν ἥλιον σβεγνύμενον καὶ ἀναλάμ-

ποντα μέχρι τῆς ἀπομεμακρυσμένης ἐκεῖνης ἡμέρας, καθ' ἣν ἡ ἀπόψυξις θά κατακυριεύσῃ ὀριστικῶς ὁλόκληρον τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ, καθ' ἣν αἱ τελευταῖαι διαλαμβάνουσαι καὶ ἀμυδραὶ ἀκτῖνες αὐτοῦ θά ἐκλείψωσι διὰ παντός, καθ' ἣν ἡ παμμεγέθη πυρίνη αὐτοῦ σφαῖρα θ' ἀποσβεσθῇ, χωρὶς ποτε πλέον νὰ φαιδρύνῃ τὴν φύσιν διὰ τοῦ λάμποντος καὶ εὐεργετικοῦ αὐτῆς φωτός.

Ἐίδομεν ἄλλοτε ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ 25 ἀστέρας, σπινθηροβολοῦντας δι' ἀμυδρῶν σπασμοδικῶν φωτῶν, οἵτινες σχεδὸν ἀπώλεσαν τὸ φῶς αὐτῶν ἄλλοι δέ τινες ἀστέρες, οἵτινες, προσαγορευθέντες ὑπὸ τῶν ἡμετέρων προγόνων, ἐξηφανίσθησαν ἐπὶ τέλους ἀπὸ τῶν οὐρανόων χαρτῶν. Ὁ ἥλιος οὐκ ἔστι παρά ἀπλοῦς ἀστὴρ, ἄρα θά ὑποστῇ καὶ αὐτὸς τὴν τύχην τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ. Οἱ ἥλιοι, ὅπως οἱ κόσμοι, γεννῶνται διὰ νὰ ἀποθνήσκωσι καὶ ἐν τῇ αἰωνιότητι τὸ μακρὸν στάδιον τῆς ζωῆς αὐτῶν δὲν διαρκεῖ παρ' ὅσον τὸ χρονικὸν διάστημα τῆς πρώιας.

Τότε ὁ ἥλιος, ἄστρον σκοτεινὸν, ἀλλ' εἰσέτι θερμὸν, ἡλεκτρικὸν, καὶ ἀναμφιβόλως ἀμυδρῶς φωτιζόμενον εἰσέτι ὑπὸ τῶν κυματιζουσῶν λάμπων τῶν μαγνητικῶν σελῶν, θέλει εἶναι ὑπερμεγέθης κόσμος κατοικούμενος ὑπὸ φαντασιωδῶν ὄντων. Περί αὐτὸν δὲ θά στρέφονται οἱ τῶν πλανητῶν τάφοι μέχρι τῆς ἡμέρας καθ' ἣν ἡ ἡλιακὴ δημοκρατία θά ἐξαλειφθῇ ἐντελῶς ἐκ τοῦ βιβλίου τῆς ζωῆς καὶ θά ἐξαφανισθῇ παραχωροῦσα τὴν θέσιν αὐτῆς πρὸς ἄλλα κοσμικὰ συστήματα, πρὸς ἄλλους ἡλίους, πρὸς ἄλλας γαίας, πρὸς ἄλλας ἀνθρωπότητας, πρὸς ἄλλας ψυχὰς, διαδόχους ἡμῶν ἐν τῇ παγκοσμίῳ καὶ αἰωνίῳ ἱστορίᾳ.

Τοιοῦτο τὸ μέλλον τῆς Γῆς καὶ πάντων τῶν κόσμων. Πρέπει ὅμως νὰ συμπεράνωμεν ἐκ τῶν διαδοχικῶν τούτων τελῶν τῶν κόσμων, ὅτι ἅπαν τὸ Σύμπαν θ' ἀποτελέσῃ ἡμέραν τινα ὑπερμεγέθη μέλανα τάφου; Οὐχί! Ἄλλως ἀπὸ τῆς παρελθούσης, οὕτως εἰπεῖν, αἰωνιότητος θά συνέβαινε τὸ τοιοῦτον. Ὁ Θεὸς δημιουργῶν ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ, ὤηλον ὅτι αἰωνίως, οὐδέποτε θά παύσῃ νὰ δημιουργῇ κόσμους καὶ ὄντα. Ἐν ἄλλαις λέξεσιν αἱ φυσικῆς

καὶ δυνάμεις δὲν δύνανται οὐδέποτε νὰ μείνωσιν ἀδρανεῖς. Οἱ ἀστέρες θ' ἀναστῶσιν ἐκ τῆς τέφρας αὐτῶν. Ἐκ τῆς συναντήσεως τῶν ἀρχαίων συντριμμάτων θ' ἀναπαρχθῶσι νέοι σπινθῆρες νέας ζωῆς καὶ ἐκ τοῦ μετασχηματισμοῦ τῆς κινήσεως εἰς θερμότητα θ' ἀναδημιουργηθῶσι νέοι νεφελόητες καὶ νέοι κόσμοι. — Οὐδέποτε θά βασιλεύσῃ αἰώνιος θάνατος.

Ναὶ ἡ καταστροφή θά ἐπενέγκῃ τὴν παλιγγενεσίαν καθότι ἐν τῇ φύσει αὐτῇ ὑπάρχουσι τὰ τε αἰτία τῆς ἀναγεννήσεως τῶν κόσμων καὶ τὰ αἰτία τῆς καταστροφῆς αὐτῶν. Ὁ χρόνος ἀπέναντι τῆς φύσεως ἔστι μηδέν· καθότι φαινόμενον τι ἀπαιτοῦν ἑκατὸν χιλιάδας ἔτη διὰ νὰ παραχθῇ, τὸσον ταχέως ἀπέναντι τῆς φύσεως μορφοῦται καὶ παράγεται ὅσον τὸ φαινόμενον, τὸ ἀπαιτοῦν μίαν μόνην στιγμῆν. Γενικῶς εἰπεῖν ἡ αἰωνιότης μόνον ὑφίσταται, ὁ δὲ χρόνος ἔστι σχετικὴ τις μορφή αὐτῆς. Τὸ σπουδαιότατον ὅμως δι' ἡμᾶς μέλημα, σχετικῶς ὡς πρὸς τὴν ἡμετέραν ἀνθρωπίνην προσωπικότητα, τὴν ἀθανασίαν καὶ ἀναγέννησιν αὐτῆς, ἔστι τὸ γινῶναι τὴν οὐσίαν τοῦ πνεύματος. Γνωστὸν ἤδη τυγχάνει, ὅτι ἕκαστον ἄτομον τοῦ ἡμετέρου σώματός ἐστιν ἀδιάφθορον καὶ μεταβαίνει ἀκαταπαύτως ἀπὸ ἐνσαρκώσεως εἰς νέαν ἐνσάρκωσιν· διὰ δὲ τῆς λογικῆς ἀνευρίσκομεν, ὅτι καὶ ἡ ζωικὴ ἡμῶν δύναμις, ἡ ψυχικὴ ἡμῶν μονάς, τὸ ἡμέτερον ἄτομον, τὸ ΕΓΩ, ἐπίσης ἔστιν ἀδιάφθορον καὶ κατὰ μείζω μάλιστα λόγον. Ἀλλ' ὑπὸ ποίους ὄρους ὑφίσταται; ὑπὸ ποίαν μορφήν ἀναζῇ; Τί ἔμεν πρὸ τῆς γεννήσεως καὶ τί ἐσόμεθα μετὰ θάνατον; Ἡ Ἀστρονομία παρέχει ἡμῖν ἀπάντησιν τινα τῶν ἐρωτήσεων τούτων, ἀξίαν τοῦ μεγαλείου τῆς φύσεως καὶ συμφωνοτάτην πρὸς τὰς ἐμφύτους ἡμῶν προαισθήσεις· ἀλλ' ἡ ἀπάντησις αὕτη ἔστι τὸ πόρισμα ψυχολογικῆς λύσεως. Εἴθε οἱ φιλόσοφοι νὰ ἐμιμῶντο τοὺς ἀστρονόμους καὶ νὰ εἰργάζοντο ἐπὶ πραγμάτων καὶ οὐχὶ ἐπὶ λέξεων. Μόνη ἡ θετικὴ ἐπιστήμη θ' ἀπαντήσῃ: **Ἡ ΖΩΗ ΕΣΤΙ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΚΑΙ ΑΙΩΝΙΑ.** »

(Μετάφρ. Ν. Κ. ΜΑΚΑΡΟΥ).

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΖΑΡΙΦΗΣ.

(Πρωτότυπος Σκιαγραφία).

Ἐπῆρξεν οἶκος ἐπὶ γῆς αἰέποτ' ἐλεήσας
καὶ ὑπὲρ καλοῦ καὶ ἀγαθοῦ νυχθημερὸν μολθήσας
καὶ ἦτο τοῦ . . .

ΖΑΡΙΦΗ.

Ἄν ὑπῆρξαν εὐγενεῖς τινες ἐν Τουρκίᾳ ἐλληνικοὶ οἶκοι ὧν οἱ γόνοι ἐξαιρετικῶν ἐπεδείξαντες πρὸς τὸ Ἔθνος αὐτῶν ἀφοσίωσιν καὶ παραδειγματικὴν πρὸς τοὺς ὁμογενεῖς αὐτῶν στοργὴν καὶ ἀγάπην κατέστησαν ἄξιοι τῆς διαπύρου σύμπαντος τοῦ Ἔθνους αὐτῶν εὐγνωμοσύνης, ἀναντιρρήτως τὴν πρώτην μεταξὺ τῶν ἐλληνοπρεπῶν καὶ μεγατίμων τούτων οἰκῶν θέσιν, τὸ θαλερότερον καὶ πάντοτε μυρίπνοον ἄνθος τῆς εὐόσμου ταύτης τοῦ ἐν Τουρκίᾳ Ἑλληνισμοῦ ἀνθοδέσμη, κατέχει ὁ ὄντως εὐγενὴς καὶ γενναῖος ἐκεῖνος οἶκος ὁ μετὰ γενναιοδωρίας θαυμαστῆς καὶ ἀφροσύσεως ἐξαιρετικῆς τὸ ἐνεργητικώτερον εἰς τὴν ἱκανοποίησιν πάσης ἐθνικῆς ἀνάγκης λαμβάνων μέρος, ὁ γενναῖος ἐκεῖνος οἶκος ὁ οὐδέποτε ἐν τῇ ἐπιτελέσει ἀγαθοεργιῶν ἀπαυδῶν, ὁ φιλόανθρωπος ἐκεῖνος οἶκος πρὸς ὃν μετὰ δακρύων εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς σπεύδει πᾶσα πάσχουσα ὑπαρξίς ἐν ταῖς δειναῖς τοῦ βίου αὐτῆς περιόδῳ τὴν περιθάλψιν καὶ προστασίαν αὐτοῦ ἐκλιπαροῦσα. Τὸ ὄνομα τοῦ κλεινοῦ τούτου οἴκου τὸ ἐμάντευσε βεβαιῶς πᾶσα ἐλληνικὴ καρδιά, ἥτις καθ' ὃ ἐλληνικὴ, δὲν δύναται νὰ ἦ καὶ ἀμέτοχος τῆς πρὸς τοὺς εὐγενεῖς αὐτοῦ γόνους ὀφειλομένης εὐγνωμοσύνης· ὁ φιλόανθρωπος καὶ ὄντως ἐξοχος οὗτος οἶκος εἶναι — εἶναι ἀνάγκη νὰ τὸν ὀνομάσωμεν; — ὁ Φαναριωτικὸς οἶκος τοῦ ΖΑΡΙΦΗ.

* *

Ἡμεῖς — τὸ εἶπομεν καὶ ἄλλοτε — δὲν ἀνήκομεν εἰς τὴν τάξιν τῶν καχεκτικῶν ἐκείνων ἀπαισιοδόξων οἵτινες με ὄψιν χολερικῆν καὶ χειλῆ μαρασματικὰ δὲν παύουσι ἀπὸ πρώιας μέχρι ἐσπέρας ταλανίζοντες διὰ τοῦ θλιβεροτέρου τρόπου πρώτον τὴν ἰδίαν αὐτῶν καὶ εἶτα τὴν τοῦ Ἔθνους τῶν ὑπαρξίν· χωρὶς δὲ νὰ ἡμε-

θα καὶ ὑπερβολικοὶ αἰσιόδοξοι καὶ θελήσωμεν νὰ ψάλλωμεν ἄσματα χαρᾶς καὶ ἀγαλλιάσεως ἐν οὕτωσι κρίσιμῳ ἐποχῇ, λέγομεν ἀπλῶς ὅτι ὁ ἐν Τουρκίᾳ Ἑλληνισμὸς δὲν εὐρίσκεται εἰς οὕτωσι λυπηρὰν, ὅτην θέλουσι νὰ παραστήσωσι μονομανεῖς τινες ἀπαισιοδόξοι, θέσιν. Οἱ ἐν Τουρκίᾳ Ἕλληνας θά ἡμεθα πολὺ δυστυχεῖς, ἡ δὲ θέσιν μας θά ἦτο πολὺ οἰκτροτέρα τῆς σημερινῆς, ἂν δὲν εἶχαμεν τὸ εὐτύχημα νὰ προσέλθουν εἰς βοήθειάν μας εὐγενεῖς τινες ὑπάρξεις, αἵτινες πατρικῆν πρὸς ἡμᾶς ἐπεδείξαντες στοργὴν, ἀπάσας αὐτῶν τὰς ἐνεργείας καὶ μέγα μέρος τῆς περιουσίας τῶν ὑπὲρ τῶν ὁμογενῶν τῶν καὶ μότων ἀφιέρωσαν. Διὰ τῶν πολυτίμων δὲ τῶν φιλογενεστάτων τούτων ἀνδρῶν ἐνεργειῶν καὶ ἀμέσου αὐτῶν πρωτοβουλίας ἰδρύομεν συλλόγους, συντηρῶμεν σχολεῖα καὶ ἐθνικὰ διατηρῶμεν καταστήματα· διὰ σκοπίμου δὲ ἐνεργείας κατεστήσαμεν τὴν Κωνσταντινούπολιν τὴν καρδίαν, ἐξ ἧς μεταδίδεται ἡ ζωὴ καὶ ἡ ζωηρότερα ὠθησις τῶν γραμμάτων καὶ τῆς διανοητικῆς ἀναπτύξεως τῶν ἐν Τουρκίᾳ ὁμοειθῶν μας.

Οὐχὶ ὀλίγοι εὐτυχῶς εἰσιν οἱ ὁμογενεῖς ἐκεῖνοι οἵτινες μεθ' ὑπερτέρας παντὸς ἐπαίνου προθυμίας ἐπεδόθησαν εἰς τὸ εὐγενὲς ἔργον τῆς βελτιώσεως τῆς πνευματικῆς τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν καταστάσεως. Οὗτος μὲν καταβάλλει ἀφειδῶς τὴν περιουσίαν τῆς διανοητικῆς αὐτοῦ ἱκανότητος, εἰκὶνος δὲ χορηγεῖ γενναίως τὰ ὑλικά πρὸς πραγματοποιήσιν τῶν εὐγενῶν τοῦ πρώτου ἰδεῶν μέσα· οὕτω δὲ διὰ κοινῆς ἐνεργείας καὶ πολυτίμου ἀρμονίας ἐπιτελέσαμεν καὶ ἐπιτελοῦμεν λίαν θαυμασίους ἐν τῇ πνευματικῇ καὶ ἐκπαιδευτικῇ ἀναπτύξει προόδους, κατωρθώσαμεν δὲ ὅπως τὴν ἡμετέραν ἐθνικότητα — λέγομεν δὲ καὶ γράφομεν τοῦτο μετὰ δικαίας ὑπερηφανείας — καταστήσωμεν τὴν μᾶλλον διαπρεπῆ κατὰ τὴν ἠθικὴν ἀνάπτυξιν ἀπασῶν τῶν λοιπῶν ἐν Τουρκίᾳ ἐθνηκοτήτων.

Ἐπάρχουσι ὅμως μεταξὺ ὄλων τούτων δύο εὐγενεῖς καρδίαι, δύο ὄντως πολυτίμοι ὑπάρξεις εἰς οὐς κατὰ μέγα μέρος ὀφείλεται ἡ πρωτοβουλία τῆς πραγματοποιηθείσης ἠθικῆς τοῦ ἐν Τουρκίᾳ Ἑλληνισμοῦ προόδου· οἱ γενναῖοι οὐ-

τοι ὁμογενεῖς ἤνοιξαν τὰ βαλάντια των καὶ ἀπευθυνέντες πρὸς τοὺς πρωταγωνιστοῦντας τῆς διανοητικῆς καὶ ἠθικῆς τοῦ ἡμετέρου Ἔθνους ἀναπτύξεως, «λάθετε — εἶπον χρήματα, καὶ δι' αὐτῶν συστήσατε συλλόγους, σχολεῖα, διατηρήσατε πτωχοκομεία, ἀναγείρατε φρενοκομεία καὶ μεγαλοπρεπεῖς κτίσατε ναοὺς· ὁπότε τὰ χρήματα ταῦτα ἐξαντληθῶσι, μὴ διαστάσετε νὰ ἀπευθυνῆτε πάλιν πρὸς ἡμᾶς· θὰ μᾶς εὐρήτε πάντοτε προθύμους νὰ χορηγήσωμεν ὑμῖν χρήματα, ἀρκεῖ νὰ πρόκηται περὶ ἐθνικοῦ σκοποῦ, περὶ ἐπιτελέσεως ἀγαθοεργίας.» Οἱ δὲ μεγάτιμοι καὶ ἐξαιρετικοὶ ὄντως οὗτοι ὁμογενεῖς εἰσὶν οἱ Ἀδελφοὶ: ΓΕΩΡΓΙΟΣ καὶ ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΖΑΡΙΦΑΙ.

*
**

Χαράξαντες πρὸ τινων μηνῶν ἀτελῆ τοῦ πρεσβυτέρου τῶν φιλογενῶν τούτων ἀδελφῶν τοῦ ἐθνοφιλοῦς ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΖΑΡΙΦΗ σκιαγραφίαν, ὁμολογοῦμεν ὅτι εἰλικρινῆ ἠσθάνθημεν τότε εὐχαρίστησιν ἐπὶ τῇ γενικῇ ἐπιδοκιμασίᾳ ἧς ἔτυχεν ἡ βραχεῖα ἐκείνη τοῦ χαρακτῆρος τοῦ κλεινοῦ τούτου ὁμογενοῦς ἐξαικόνισις· κατανοοῦμεν δὲ ὅτι ἀπαραίτητον ἐπιβάλλεται ἡμῖν σήμερον καθήκον ὅπως χαράξωμεν καὶ τὴν ἠθικὴν εἰκόνα τοῦ προσφιλοῦς τοῦ Γεωργίου Ζαρίφη ἀδελφοῦ, τοῦ πιστοῦ αὐτοῦ συμβούλου καὶ ἀπαραιτήτου ἐν τῇ ἐπιτελέσει πάσης ἀγαθοεργοῦ πράξεως συνεργάτου, τοῦ δημοτικοῦ: ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΖΑΡΙΦΗ.

Ἐλπίζομεν ὅτι δὲν θὰ μᾶς χαρακτηρίσωσιν ὡς ἀνυποφόρους βραχυλόγους ἂν εἴπωμεν ὅτι εἰς δύο καὶ μόνas λέξεις ὁ χαρακτήρ τοῦ Νικολάου Ζαρίφη δύναται νὰ συμπεριληφθῇ: Ἐξαιρετικὴ φιλογένεια καὶ παραδειγματικὴ καὶ σχεδὸν πρωτοφανὴς μετριοφροσύνη.

Ἐπῆρξαν καὶ ὑπάρχουν ἐθνικαὶ ἀνάγκαι εἰς τὴν ἱκανοποίησιν τῶν ὁποίων πλέον παντὸς ἄλλου εἰργάσθη καὶ ἐργάζεται ὁ φιλογενὴς οὗτος ὁμογενὴς, οὐδόλως ὁμως ἠθέλησε νὰ τῷ ἀποδοθῇ διὰ τοῦτο οὔτε ὁ ἐλάχιστος ἔπαινος, οὔτε ἡ ἐλάχιστη νὰ γείνη ἐν ταῖς ἐφημερίσιν, περὶ τῆς ἐνεργοῦ αὐτοῦ ταύτης συμμετοχῆς μνεῖα.

Ἄπλοῦς, ἀπλούστατος τὸν χαρακτῆρα, εὐγε-

νεῖς τοὺς τρόπους καὶ ἐκ φύσεως ἀγαθοτάτην ἔχων καρδίαν ὁ ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΖΑΡΙΦΗΣ, κατῶρθωσε νὰ κερδίσῃ ἀληθῆ παρὰ τῷ λαῷ τῆς Κωνσταντινουπόλεως δημοτικότητα, τοῦθ' ὅπερ εἶναι τοσοῦτον μᾶλλον πολῦτιμον διὰ τὸν μέγα πλοῦτον τοῦτον ὁμογενῆ συστατικὸν καθ' ὅσον — διατί νὰ τὸ κρύψωμεν; — ὁ λαός μας ἂν δὲν μισεῖ, δὲν ἀγαπᾷ καὶ ὁμως τοὺς . . . πλουσίους.

Χωρὶς νὰ θελήσωμεν νὰ ἀφηγηθῶμεν ἀπάσας τὰς τοῦ Νικολάου Ζαρίφη ἀγαθοεργίας, χωρὶς νὰ θελήσωμεν νὰ ἐκθέσωμεν ἐνταῦθα τὰς πολυτίμους ἐνεργείας ἅς ἰδίους ὄμμασι πολλάκις εἶδομεν αὐτὸν πρὸς ἐπιτέλεσιν κοινοφελῶν ἔργων καταβάλλοντα, περιοριζόμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι τὸ Ἄνωτατον ἐκεῖνο τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐκπαιδευτήριον ὅπερ ὁμοῦ μετὰ τοῦ κλεινοῦ Ζαππεῖου, οὕτως σπουδαῖαν ἐν Ἀνατολῇ κέκληται νὰ ἐκπληρῶσῃ ἀποστολὴν, τὸ τῆς «Παλλάδος» Παρθεναγωγεῖον, εἰς τὴν ἔκτακτον τοῦ Νικολάου Ζαρίφη φιλογένειαν τὴν ὑπαρξιν αὐτοῦ ὀφείλει.

Αἱ εὐγενεῖς δὲ καὶ ἐξαιρετικῶς φιλόνηρωποι τῆς καρδίας τοῦ κλεινοῦ τούτου ὁμογενοῦς διαθέσεις κατεδείχθησαν κατὰ τὴν 1ην Ἰανουαρίου τοῦ 1877 ὁπότε συγκινηθεῖς μέχρι δακρύων ἐκ τῆς ἀξιοθρηνήτου καταστάσεως τῶν ἐν ταῖς Ἐθνικοῖς καταστάμασι ἀτυχῶν ἐκείνων ἀδελφῶν μας ὧν ἐσθέσθη ἡ διάνοια, ἦν ἐξ ὀνόματος τῆς ἐπιτροπῆς τῶν φιλονηρωπικῶν καταστημάτων ἐποιήσατο αὐτῷ ὁ κύριος Ἀνδρέας Νομικὸς, ἐδήλωσεν ἀπορρητῶς ὅτι χορηγεῖ τὸ ποσὸν 1000 λιρῶν ὅπως χρησιμεύσῃ διὰ τὴν ἀνέγερσιν ἰδιαιτέρου κτηρίου φρενοκομείου.

Οὐδεμίαν ἔχων ἀτομικὴν ἀξίωσιν καὶ οὐδὲ ὡς ἐναθρονόμενος ἐπὶ τῇ μεγάλῃ αὐτοῦ παρουσίᾳ καὶ ἐκτάκτῳ τοῦ ἐπωνύμου αὐτοῦ λαμπρότητι — ἦν ἄλλως κατὰ θαυμαστὴν σύμπτωσιν τὸ ὄνομα τοῦτο καὶ γραμματικῶς κέκτηται — ὁ ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΖΑΡΙΦΗΣ φέρεται πάντοτε μετὰ θαυμαστῆς πράγματι ἀφελείας καὶ πρὸς αὐτοὺς τοὺς κατωτέρους αὐτοῦ, οἵτινες ἐναθρονόμενοι ὑπὸ τῆς ἀπροσποιήτου αὐτοῦ μετριοφροσύνης ἀπευθύνονται θαρραλέως πρὸς τὸν εὐγενῆ τοῦ οἴκου ΖΑΡΙΦΗ τοῦτον γόνον καὶ ἐκ-

ζητοῦσι τὴν προστασίαν καὶ περίθαλψιν αὐτοῦ.

Γράφοντες τὴν σκιαγραφίαν τοῦ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΖΑΡΙΦΗ δὲν δυνάμεθα νὰ περατώσωμεν αὐτὴν χωρὶς νὰ εἴπωμεν δύο λέξεις περὶ τῆς φιλονηρωπικῆς, φιλελεθμονοῦς καὶ ὄντως εὐγενοῦς ἐκείνης γυναικὸς ἧτις οὕτως εἰλικρινοῦς παρὰ τῇ ἡμετέρᾳ κοινωνίᾳ ἀπολαύει ὑπολήψεως καὶ ἀγάπης, τῆς ἐναρέτου αὐτοῦ συζύγου Κ. ΕΛΕΝΗΣ Ν. ΖΑΡΙΦΗ. Ἐπιτελοῦσα καὶ πράττουσα τὸ ἀγαθόν, ὡς ἀκίς τῇ παρουσιασθῆ πρὸς τοῦτο ἀφορμῇ

ἡ Κ. Ν. Ζαρίφη ἐστὶ μία τῶν ἐπαινετῶν ἐκείνων τῆς ἡμετέρας κοινωνίας κυριῶν, αἵτινες διὰ τοῦ εὐγενοῦς αὐτῶν παραδείγματος τοσοῦτον εἰς τὴν ἀνακούφισιν τῆς μαστιζούσης ἡμᾶς δυστυχίας συντελοῦσιν.

Τοιοῦτος λοιπὸν ὁ σεβαστὸς οὗτος ὁμογενὴς ὅστις τοσαύτης παρὰ τῇ ἡμετέρᾳ πόλει ἀπολαύει δημοτικότητος, τοιοῦτος ὁ κλεινὸς ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΖΑΡΙΦΗΣ.

Ο ΛΟΡΔΟΣ ΔΕΡΒΥ.

ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ «ΓΡΑΦΙΚΟΥ ΚΟΣΜΟΥ».

Η ΔΙΑΣΗΜΟΣ ΔΙΚΗ.

('Εσπέρα τοῦ Σαββάτου 25 ὀκτωβρίου.)

Τὸ παλαιᾶς δόξης καὶ φήμης Κρυστάλλινον Παλάτιον, τὸ ἀρχαιότερον τῶν ἐν Κ' πόλει θεάτρων, ἤνοιγε τὸ ἔσπερας τοῦ παρελθόντος Σαββάτου τὰς μεγαλοπρεπεῖς θύρας του· τὸ δὲ ἀνυπομονοῦν ἑλληνικὸν δημόσιον ἔσπευδε νὰ εἰσέλθῃ ἐν αὐτῷ ὅπως ἴδῃ, ἀκούσῃ καὶ θαυμάσῃ τοὺς προσφιλεῖς του ἐκείνους ἠθοποιούς οἵτινες διὰ τῆς ἀμιμήτου τέχνης των καὶ τοῦ ζωηροῦ ὑφ' οὗ ἐν τῇ παραστάσει ἐκάστου προσώπου ἐμφοροῦνται ἐνθουσιασμοῦ κατῶρθωσαν νὰ καταστῶσι διὰ τὴν Τουρκίαν καὶ Ἑλλάδα οἱ δημοτικώτεροι τῶν Ἑλλήνων ἠθοποιῶν· τὸ ἑλληνικὸν δημόσιον ἀνυ-

τίνη δὲν αἰσθάνεται πρὸς τὸν κόμητα τὴν ἀγάπην ἢ θά ἤσθάνετο πρὸς τὸν πατέρα της. Τὸ δὲ προαίσθημα τοῦτο εἶναι τὸ πρῶτον φῶς ὄπερ φωτίζει τὸ τρομερὸν μυστήριον. Ἐκ διαφόρων δὲ ἀποδείξεων καταδείκνυται ἐπὶ τέλους ὅτι ὁ ψευδοκόμης οὗτος Μοριάν εἶναι ὁ δόλιος ἐκεῖνος δολοφόνος ὅστις ἔβαψε τὰς χεῖρας αὐτοῦ εἰς τὸ αἷμα τοῦ κόμητος Μοριάν καὶ τῆς ἀτυχοῦς Μαγδαληνῆς, διαρπάσας δὲ τὴν περιουσίαν τοῦ κόμητος καὶ τοὺς οἰκογενειακοὺς αὐτοῦ τίτλους ἐσπεριερίσθη τὸ ὄνομα αὐτοῦ καὶ ἠθέλησεν ἐπὶ τέλους νὰ σφετερισθῆ καὶ τὴν ἀγνὴν αὐτοῦ κόρη. Ὁ Ἰωάννης Ρενὼ ἀναγνωρίζει ἐν αὐτῷ τὸν αἰσχρὸν ἐκεῖνον κακοῦργον ὃν εἶδε δολοφονοῦντα τὸν κόμητα Μοριάν. Οὕτω ἡ ἀθώότης τοῦ Ἰωάννου Ρενὼ καταφαίνεται· ὁ δὲ ἀπλοϊκὸς Σαμβοράν, εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ στρατάρχου διατελλῶν, ἐπιθέτει ἐπ' αὐτοῦ τὰς σιδηρὰς ἐκείνας ἀλύσσους ὑφ' ἃς μέχρι τοῦδε ἔστενεν ὁ ἀθῶος αὐτοῦ συστρατιώτης. . . .

* *

*

Τοιοῦτον ἐν περιλήψει τὸ ἱστορικὸν τοῦ λαμπροῦ τούτου δράματος. — Τὸ πρόσωπον τοῦ Ἰωάννου Ρενὼ, τοῦ ἥρωος δηλονότι τοῦ ὄλου δράματος, ἀνέλαβε νὰ ὑποκριθῆ ὁ κ. Δ. Ἀλεξιάνδης· δυνάμεθα δὲ νὰ εἴπωμεν ὅτι ἐν τῇ παραστάσει αὐτοῦ ὑπερέβη πᾶσαν προσδοκίαν. Ἐν δὲ τῇ ἐξεικονίσει τοῦ μυχίου ἄλγους ὄπερ κατεπλημύρει τὴν καρδίαν τοῦ ἀτυχοῦς καταδίκου ὁ κ. Ἀλεξιάνδης ἦτον ἀπαράμιλλος· τὸ δὲ δημόσιον ἀνιτήμοιψε τὸν προσφιλῆ του ἠθοποιὸν διὰ παταγωδῶν χειροκροτήσεων. — Τὸν κατὰ πρῶτον συνταγματάρχη καὶ εἶτα στρατάρχη Δουβρὺ ὑπεκρίθη ὁ ἕτερος τῶν θιασαρχῶν κ. Μ. Ἀρνιωτάκης καταδείξας διὰ μίαν εἰσέτι φορὰν ὅτι ἐν τῇ παραστάσει μεγαλοπρεπῶν χαρακτήρων κέκτηται λίαν πολύτιμα συστατικά. — Τὸ πρόσωπον τῆς δολοφονηθείσης Μαγδαληνῆς ὑπεκρίθη μετὰ πολλῆς τῆς ἐπιτυχίας ἡ κ. Πιπίνα Βονασέρα. — Τὸ δὲ πρόσωπον τῆς Ἀδριανῆς ὄπερ ἀμέσως μετὰ τὸν Ἰωάννην Ρενὼ εἶναι τὸ λεπτότερον τοῦ δράματος πρόσωπον ἀνέλαβε νὰ ὑποκρι-

θῆ ἡ νεαρὰ μὲν πλὴν ἐκλεκτὴ καὶ πλήρης μέλλοντος τῆς ἑλληνικῆς σκηπῆς ἠθοποιὸς δεσποσύνῃ Φιλομήλα Βονασέρα. Ἡ κ. Φιλομήλα ἔχει τὸ πολύτιμον προσὸν τοῦ ὅτι μελετᾷ καὶ κατανοεῖ καλῶς ἅπασαν τὴν σημασίαν τοῦ προσώπου ὄπερ ἀνέργεται ἐπὶ τῆς σκηπῆς νὰ παραστήσῃ. Δυνάμεθα δὲ νὰ εἴπωμεν ἀκριβολοκετικῶς ὅτι κατὰ τὴν ἐσπέραν ταύτην ἐκ τῶν χερσῶν της ἐξήρτα πράγματι τὸ ἀκροατήριον.

Ἡ ἀξιόλογος δὲ καὶ λίαν παθητικὴ αὕτη ἠθοποιὸς μετὰ τοῦ κ. Ἀλεξιάνδου εἰσὶν οἱ μόνοι ἐνοχοὶ οἱ προκαλέσαντες τὰ θερμὰ ἐκεῖνα δάκρυα ἄτινα κατὰ τὰ συγκινητικώτερα μέρη τῆς παραστάσεως εἶδομεν ἰδίους ὄμμασι κυλιόμενα ἐπὶ τῶν παρειῶν λίαν εὐαίσθητων τινῶν κυριῶν. Ἡ δεσποσύνῃ Φιλομήλα Βονασέρα ἔχει τέλος ὃ, τι ἀπαιτεῖται ὅπως ἀναδειχθῆ μίαν ἡμέραν ἕξοχος τῆς ἑλληνικῆς σκηπῆς ἠθοποιὸς καὶ — μὴ πρὸς κακοφανισμὸν τῆς κ. Πιπίνας — ὑπερβῆ καὶ τὴν μητέρα της. — Ἡ κ. Ἐλένη Ἀρνιωτάκη μολονότι δὲν εὑρίσκετο κατ' ἐκείνην τὴν ἐσπέραν ὡς Βαλεντινὴ, θυγάτηρ τοῦ κόμητος Μοριάν, σ τὰ νερά της, ὑπεκρίθη ὡσαύτως ἀρκούντως καλὰ τὸ μέρος της.

Ἐρχόμενοι τέλος εἰς τὸν ἀρχαῖόν μας φίλον τὸν κ. Νικόλαον Ζάνον λέγομεν ὅτι κατὰ πρῶτον ὡς συστρατιώτης τοῦ Ἰωάννου Ρενὼ καὶ εἶτα ὡς ἀπόμαχος εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ στρατάρχου Δουβρὺ ἦτον ἀπαράμιλλος. Ὅσάκις ἡ συγκίνησις τῶν θεατῶν ἀφικνεῖτο εἰς τὸ μὴ περαιτέρω ἀνεφαίνετο ἐπὶ τῆς σκηπῆς ὁ κ. Ζάνος καὶ διὰ τῶν εὐφυῶν ἀστεϊσμῶν του καθιλάρυνε τὰς ὄψεις τῶν θεατῶν. Οὐδεὶς δὲ κάλλιον αὐτοῦ θὰ ἠδύνατο νὰ παραστήσῃ τὸ πρόσωπον τοῦτο.

Περὶ τῆς παραστάσεως τοῦ Ὁθέλλου τῆς παρασταθείσης τὴν ἐσπέραν τῆς Κυριακῆς 26 ὀκτωβρίου θέλομεν γράψαι ἔκτενῶς εἰς τὸ προσεχὲς τεύχος.

Δ. Σ.

ΓΑΣΤΩΝ ΚΑΙ ΙΩΑΝΝΑ

(Συνέχ. καὶ τέλος ἴδε τεύχος ΙΕ'. σελ. 474.)

ΣΤ'.

Καθ' ἣν στιγμὴν ἡ Κ. Μαλλὰν ἐμελλε νὰ ριφθῆ εἰς τὴν θάλασσαν, ἤκουσεν ἀφηνιδίως κραυγὰς κατὰ τὴν παραλίαν, αἷτινες τὴν ἀνεχαίτισαν. Ἐγνώρισε τὴν φωνὴν τῆς Μάρθας. Ἀνακληθεῖσα αἴφνης εἰς τὴν συναίσθησιν τῆς πραγματικότητος, ἀπέβαλε τὴν γενναιότητά της. Ἀνίκητος τρόμος κατὰ τοῦ θανάτου ἐκεῖνου, ὅστις ἐμελλε νὰ καταλάβῃ αὐτὴν πλήρη ζωῆς, ἐκλόνησε τὴν ἀπόφασίν της. Ἡ θεὰ τῶν τεταραγμένων κυμάτων, χαινόντων πρὸ τῶν ποδῶν της, ἀπέσπυρον αὐτὴν εἰς τὰ ὀπίσω ἐκ τοῦ τρόμου· ἡ ἔξαψις, ἣτις μέχρι ἐκεῖνου συνεῖχεν αὐτὴν, ἐξηφανίσθη διὰ μιᾶς. Πρὸς τί νὰ καταφύγῃ εἰς ἔγκλημα; εἶπε καθ' ἑαυτήν. Θέλει νὰ ἐξαλειφθῆ ἀπὸ τῆς ζωῆς τοῦ Γάστωνα! Καὶ δὲν δύναται νὰ κατορθώσῃ τοῦτο δι' αἰωνίας ἀπουσίας καὶ ἀφίνουσα τὸν σύζυγόν της νὰ φρονῆ αὐτὴν τεθηκυῖαν;

Ἡ Ἰωάννα λοιπὸν ἀπεράσισε νὰ δεχθῆ τὴν ζωὴν. Ἐλθοῦσα πρὸς τὴν Μάρθαν, μετέβη εἰς Γενοῦαν καὶ ἐκεῖθεν ἀπέπλευσεν ἀμέσως εἰς Γαλλίαν. Αὐτοῦ μετέβη εἰς χωρίον τι καὶ ἐνοικίασεν οἰκίαν, ἣτις τῇ ἐνεθυμίζε τὴν Ὠελίαν. Ἐζῆσε μακρὰς ἡμέρας ἐν τῇ ἐρημίᾳ ταύτῃ, μετὰς ἀναμνήσεις της, καὶ ἀποφασισμένη σταθερῶς ποτὲ νὰ μὴ ἀποκαλύψῃ τὴν ὑπαρξίν της. Ἀπέθανε διὰ τὸν κόσμον, διὰ τὸ παρελθόν, ἀπέθανε πρὸ πάντων διὰ τὸν Γάστωνα. ὑπὸ τοῦτον καὶ μόνον τὸν ὅρον ἐδέχθη τὴν ζωὴν. Τὴν ἀπελπίσκειαν της, τὰς δόνας τῶν πρώτων ἡμερῶν διεδέχθη νύρκη τις καὶ ἀθυμία βαθυτάτη. Ἐπὶ τέλους κατήντησε ν' ἀποκοιμηθῆ ν' ἀπολιθωθῆ ἐν τῷ ἄλγει της, νὰ πιστεύῃ καὶ ἡ ἰδίᾳ τὸν θάνατόν της, — συνείθιτε τὸν τάφον της. Δὲν ἔλαλει, δὲν παρεπονεῖτο ποτέ. Αἱ μεγάλαί θλίψεις, ὅταν εἶναι ὡς θρόμβοι αἵματος, ἀληθῆ δάκρυα. Αἱ μικραὶ θλίψεις φιλαυτίας ἀποτυχοῦσας, πείσματος ζηλοφθόνου, κλαίουσι κατὰ θέλησιν, καθεκάστη, εἰς πᾶσαν ἀφορμὴν, εἰς πᾶσαν ὥραν. Τὰς θλίψεις ταύτας, ὁ Θεὸς καὶ ἡ φιλία δὲν τὰς παρηγοροῦσι, καὶ τὰ δάκρυα αὐτῶν, ἄτινα δὲν ἐστάλαξαν ἐκ καρδίας, δὲν θέλουν συλλεγῆ καὶ ὑπολογισθῆ ἐν ἡμέρᾳ παρηγορίας καὶ ἀμοιβῶν.

Διὰ τὴν Κ. Μαλλὰν, τὸ ποτήριον τῶν πικρῶν ἦτο ἰσοχειλὲς, τὸ ἔπιε μέχρι πυθμένος. Δὲν ἦσαν πλέον αἱ πυρετώδεις ἀπνίαι, ἡ ἀνέλπιστος

πάλῃ, αἱ μεγάλαί καὶ σκληραὶ μάχαι τοῦ ἔρωτος· δὲν ἦσαν αἱ ὄνειροπολήσεις, τὰ μελαγχολικὰ παράπονα, ἀλλ' ἀπόγνωσις διηνεκῆς, ἡ ἀτονία καὶ ἡ ἀηδία πρὸς πᾶν ὃ, τι ἐφαίνετο ἐνεργεῖα, ὁ θάνατος ἐν ἐνὶ εἰς τὴν στενὴν τοῦ μνήματος περιοχὴν. Τὰ ἔτη παρήρχοντο λευκαίνοντα τὴν κόμην της. Ἀλλὰ τί πρὸς αὐτὴν ἡ δύσκολος τέχνη τοῦ γηρᾶν;

Ἐκ βάθους τῆς ταιλαιπωρίας της, ἡ Ἰωάννα, ἤρε πρὸς τὸν ὕψιστον τὴν ψυχὴν αὐτῆς. Τὸ ἐπαναλαμβάνομεν, αὕτη εἶναι ἡ μόνη καταφυγὴ τῶν μεγάλων θλίψεων. Αἱ δόυναὶ αὐτῆς ἐπλησίασαν αὐτὴν ἔτι πλέον πρὸς τοὺς ἀτυχεῖς. Ἐπεσκέψατο τοὺς δυστυχεῖς καὶ πάντες εὐλόγουν αὐτὴν περὶξ ὡς πρόνοιαν. Καὶ ὁ Θεὸς εἰς ἀμοιβὴν ἐνέπνευσεν αὐτῇ τὴν ἰσχὺν τοῦ νὰ δεχθῆ τὴν ζωὴν τὴν τεθλιμμένην καὶ ξένην πάσης χάρας. Ἀλλ' ἡμέραν τινα ἀνεγνώ λόγον τοῦ Γάστωνα ἐν τῇ Βουλῇ τῶν Ὁμοτίμων. Ἡ πρώτη ἐντύπωσις τῆς Κ. Μαλλὰν ἦτο σπαραξικάρδιος. Ὁ Γάστων εὑρίσκετο εἰς Παρισίους, τιμώμενος, θαυμαζόμενος, εὐτυχῆς. Τὰ πάντα ἤδη ἐλησμονήσεν. Διὰ τὸν ἀγαπήσαντα, ὑπάρχει θλίψις σκληροτέρα ἴσως παρὰ τὸν χωρισμόν, παρὰ τὴν ἀποδημίαν. Εἶναι ἡ ταχέως ἀποκτωμένη βεβαιότης τοῦ ὅτι ἐλάχιστον μέρος ἐν τῇ ζωῇ ἡμῶν κατέχουσιν τὰ προσφιλέστερα ὄντα. Χωριζόμεθα μετὰ καρδίαν ἐσπαραγμένην, ἀνευ ἐλπίδος, ἄθυμοι, καλοῦντες τὸν θάνατον. Καὶ παρέρχονται αἱ ἡμέραι, καὶ ἡ ζωὴ μᾶς προσμειδιᾷ, δὲν ἀποθνήσκουμεν. Παρέρχονται ἄλλαι ἡμέραι, καὶ μειδιῶσι τὰ χεῖλη ὡς πρότερον, τὸ πνεῦμα καθίσταται πάλιν εὐθυμον, ἡ καρδία δύναται ἐκ νέου ν' ἀγαπήσῃ. Καὶ βραδύτερον ὅταν ἴδαμεν ὅτι οἱ ἀσθενεῖς τὸν χαρακτῆρα ἐλησμονήσαντα τάχιστα, ὅτι οἱ ἰσχυροὶ καὶ αὐτοὶ ἐπὶ τέλους λησμονοῦσι, τότε μᾶς κυριεῖ περιφρόνησις κατὰ τῆς ἀθλίας ἡμῶν φύσεως, ἀποδίδομεν εἰς τὸ σφαλερὸν αὐτῆς τὰ ἀνανδρα παραπτώματά μας, συγχωροῦμεν ἑαυτοῖς καὶ γινόμεθα συγκαταβατικοὶ πρὸς τὴν ἀχαριστίαν καὶ τὴν ἐπιρροίαν.

Ἡ Ἰωάννα ἐφυγαδεύθη, διὰ νὰ καταστήτῃ τὸν Γάστωνα εὐτυχῆ, καὶ, ἀντίφασις παράδοξος καὶ αἰωνίως ἡ αὐτῆ! δὲν δύναται νὰ προσοικειωθῆ τὴν ἰδέαν, ὅτι ἐπαναβλέπουσα αὐτόν, θέλει τὸν εὖρη εὐτυχῆ.

Ἄλλ' ἡ πρώτη αὕτη ἐντύπωσις δὲν διήρκεσε, καὶ πάραυτα σχεδὸν ἡ Κ. Μαλλὰν ἐδόξασε τὸν Θεόν, ὅτι εἰσήκουσε τῆς δεητέως της. Ἐκτοτε παρηκολούθησε κατὰ βῆμα τὸν Γάστωνα εἰς τὸν ἀγῶνα αὐτοῦ, καταβιβρώσκουσα μακρόθεν ἐκαστὴν λέξιν του, παρακαλοῦσα τὸν Θεὸν ν' ἀναδείξῃ αὐτὸν νικητὴν, εὐτυχῆς ὅτι ὑπῆρτετε διὰ

ρίσθη. Ὁ ἄνθρωπος, ἐξοκέλας εἰς τὴν ἀμαρτίαν 50 καὶ ἐπέκεινα αἰῶνας διετέλει. ὑπὸ τὸ βάρος τῆς θείας δικαιοσύνης, ἐστέναζεν ὑπὸ τὸν δυσβάστακτον κλοιὸν τῆς προπετοῦς ἀμαρτίας ἐξ ἧς δὲν ὑπῆρχε τρόπος νὰ ἀνακύψῃ. Ὑπέκυπτε μὲν εἰς τὴν θείαν δικαιοσύνην, προτεδόκα ὅμως καὶ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἐπιεικείας καὶ φιλαγαθότητος αὐτοῦ.

Τέλος παρουσιάσθη ἡ φαιδρὰ ἐκείνη ἡμέρα, καθ' ἣν εὐηγγέλισε διὰ τοῦ ἀγγέλου τὴν ἀπελευθέρωσιν ἡμῶν ἐκ τῆς ἀμαρτίας, χάριτι τοῦ ἐνσαρκωθέντος ἐν τῇ γυναικί μονογενοῦς αὐτοῦ υἱοῦ.

Συγχρόνως δὲ διὰ τῆς πράξεως ταύτης ἐτίθησαν αἱ βάσεις τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς γυναικὸς ἐκ τῆς ἐπονεϊδίστου καὶ ἐξευτελιστικῆς θέσεως, διὰ τῆς ἀνυψώσεως εἰς τὴν ἀληθῆ ἀξιοπρεπῆ θέσιν πρὸς ἣν ἡ εὐαγγελικὴ διδασκαλία τὴν γυναῖκα προσδιώρισεν.

Ἀναγκαίως λοιπὸν ἐπιστραφῶμεν πρὸς τὴν προεωγγελικὴν ἐποχὴν, ἀναδιφῶμεν τὰς πολυσελίδους δέλτους τῆς γεραρᾶς ἀρχαιότητος, ὅπως κατανοήσωμεν πῶς παρεγνωρίσθη ἡ κλήσις καὶ ὁ προορισμὸς τῆς γυναικὸς, καὶ τί ὀλέθρια ἀποτελέσματα συνεπήγαγεν ἡ τοιαύτη κατάστασις ἐπὶ τῆς πορείας τῆς κοινωνίας καὶ τῆς πολιτείας.

Ἡ Παλαιὰ Γραφή, θεία ἔμπνευσις οὔσα κηρύττει τὴν γυναῖκα σύντροφον καὶ συμβοηθὸν τοῦ ἀνδρός. Ἄλλ' ὁ φίλαρχος καὶ δεσποτικὸς τούτου χαρακτήρ παρεμόρφωσε καὶ ἐξεμεταλλεύθη τὴν ἔκφρασιν: « καὶ ἔσθ' ὑπὸ τὰς προσταγὰς τοῦ ἀνδρός », καὶ οὕτω ἐκώφευσεν εἰς τὰς φωνὰς τῆς συνειδήσεως ἐκώφευσεν εἰς τὰ ἀκαταμάχητα ἐπιχειρήματα τὰ ἀποδεικνύοντα τὴν γυναῖκα ὡς ἀδιάρρηκτον αὐτοῦ σύντροφον καὶ ὡς ἀλλοτρίον παραγωγὸν τῆς κοινωνικῆς εὐδαιμονίας, ἐκώφευσεν ἀναισθητῶς, καὶ ἑαυτὸν μὲν ἐθεώρησεν ὡς κέντρον περὶ ὃ στρέφονται πάντα τὰ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ τείνοντα πρὸς ἀπόλαυσιν αὐτοῦ, τὴν δὲ γυναῖκα ὡς συμπλήρωμα τῆς τοιαύτης ἀπολαύσεως, ὡς ὃν πρὸς τοῦτο μόνον πλασθῆν, ἄνευ σκοποῦ ἱερωτέρου, ἄνευ ὑψηλοτέρας τιμῆς κλήσεως. Ὅποια ὅμως πλάνη καὶ ἐξάμβλωσις τῶν εὐγενῶν αἰσθημάτων ὑφ' ὧν πεποικισμένως

ἐξῆλθε τῶν χειρῶν τοῦ Πλάστου; Κακοδαίμων, ἐπλανήθης μὴ χειραγωγούμενος ὑπὸ τοῦ λόγου σου, ἐπλανήθης ἐν τῇ ἀφάτῳ σου ἐπιθυμίᾳ τῆς εὐδαιμονίας, ἀπέτυχες ζητῶν εὐδαιμονίαν ἀνύπαρκτον, εὐδαιμονίαν μὴ ἐπιτευκτὴν ἄνευ τῆς συνεργασίας καὶ συμμετοχῆς τῆς γυναικὸς, ἣν τόσον καταφρονεῖς προπηλακίζεις καὶ ἐκμυκτηρίζεις· καὶ ὑποθέτεις τοῦτο ὡς τὴν ἀληθῆ σου ἀνύψωσιν. Κενοδοξία, ματαιότης καὶ ἀλαζονία!

Ἡ ὀρθὴ παρατήρησις ἐπὶ τῆς τότε ἐποχῆς ἀποδεικνύει ψηλαφητῶς τὸ λάθος ὅπερ διέπραξεν ἡ κοινωνία μὴ ἀποδοῦσα εἰς τὴν γυναῖκα τὴν ἀληθῆ ἀξίαν, μὴ ἐκτιμῶσα, μὴ ἀναγνωρίζουσα τὴν βαρύτητα ἣν ἔχει αὕτη ἐπὶ τῆς καθ' ὅλοκληρίαν ἀναμορφώσεως τῶν κοινωνιῶν. Διότι ἄπαξ παραδεκτῆς γενομένης τῆς ἀρχῆς ὅτι, ἡ ὅλη πορεία τῆς κοινωνίας ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ τρόπου τοῦ σχηματισμοῦ καὶ τῆς ὑπάρξεως τῶν οἰκογενειῶν, εὐκόλως ἐννοεῖται, τί σημείνει ἡ γυνή, ποῖα ἡ ἀξία, καὶ ποῖος ὁ προορισμὸς. Παραγνωρίσαντες ὅμως τὴν ἐνότητα τῆς σκοπημότητος ἀμφοτέρων τῶν φύλων, ὑπέταξαν τὸ ἐν εἰς τὸ ἕτερον, ἀπώσαντες συγχρόνως ἀπεκλειστικὸν σκοπὸν εἰς ἐκεῖνο καὶ ποῖον νὰ δουλεύῃ τυφλῶς εἰς τὰς ἀλόγους ἐπινεύσεις τοῦ ἀνδρός.

Κοινωνία βασιζομένη ἐπὶ τοιαύτης ἀρχῆς οὐκ ἔστι βιώσιμος, εἶναι πρόσκαιρος, εἶναι ἐν καταστάσει ἀποσυνθέσεως. Τοιαύτας κοινωνίας ἐσχηματίσαν οἱ Ἀσιανοί, κοινωνίας ἀτελεῖς, διότι ἀπέκλεισαν ἐκ τούτων τὴν γυναῖκα. Ἀπ' ἐναντίας ἐν τῇ περὶ τοῦ θέματος τούτου ἀναδιφῆσαι ἀνευρίσκομεν ἑτέραν πορείαν παρὰ τοῖς ὀμηρικοῖς Ἕλλησιν. Ἐνταῦθα δὲν βλέπομεν τὰς γυναῖκας ἐκλεισμένην, καὶ διαδραματίζουσιν τὸ κωφὸν πρόσωπον ἐν τῇ καθόλου κοινωνικῇ τοῦ λαοῦ τούτου συμβιώσει. Ἐνταῦθα δὲν εἶναι ἡ γυνὴ δούλη τοῦ ἀνδρός καὶ ἀπλῆ φύλαξ τοῦ θησαυροῦ καὶ τῶν πραγμάτων, οὐχί, εἶναι τὸ κινεῖν ἐλατήριον, καὶ ὁ μοχλὸς τῆς οἰκογενειακῆς καὶ κοινωνικῆς εὐδαιμονίας. Ἐνταῦθα παρουσιάζεται σεβαστὴ καὶ τιμωμένη ὑπὸ τοῦ ἀνδρός καὶ τῶν τέκνων. Παρουσιάζεται ἀπόλυτος ἰθύντωρ τῶν ἔσω τῆς οἰκογενείας καὶ τῶν ἔξω. Διὰ τί ὅμως ἡ τοιαύτη ἡγεμονία; Διότι παρὰ

ταῖς ὀμηρικαῖς γυναῖξιν ὑπῆρχον οἱ ἀπαραίτητοι τύποι αἱ προσήκουσαι ἀρεταὶ ὑποχρεοῦσαι τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας εἰς τοιοῦτον σεβασμὸν.

Ἀπλότης, σεμνότης, καρτεροψυχία καὶ φειδῶ, τὸ δὲ ἐπὶ πᾶσιν ἡ τῶν ἡθῶν ἀσθηρότης περικοσμοῦσι τὰς ὀμηρικὰς γυναῖκας· ὡς κορωνὶς δὲ πασῶν τούτων ὑπέρεκειται τὸ θρησκευτικὸν αἶσθημα τὸ χαλιναγωγοῦν καὶ περιορίζον τὰς χαμπερεῖς τῆς ψυχῆς κλίσεις. Ὄντως ἀξία σεβα-

σμοῦ, ἀξία ἰθύντορες τῆς οἰκογενείας, ἀξία μὲν τῆς παρὰ τῆς συζύγου ὑπολήψεως, ἀντάξια δὲ τῆς κλήσεως καὶ τοῦ προορισμοῦ. Ἴδου ὅποια τις παρουσιάζεται ἡ γυνὴ ἐν τῇ ὀμηρικῇ ἐποχῇ.

Ἄλλὰ δυστυχῶς ἡ θέσις αὐτῆς δὲν διετηρήθη καὶ εἰς τὰς κατόπιν ἐποχὰς, ἡ μετὰ τῶν Ἀσιανῶν σύγχρωσις ἐπέφερε σπουδαίαν μεταβολὴν εἰς τὰ ἦθη αὐτῶν. Ἐπελάθοντο τῆς χαριέσεως καὶ πλήρους εὐδαιμονίας ἀφελοῦς οἰκογενειακῆς

ΔΕΡΒΙΣ ΠΑΣΣΑΣ (Γενικὸς διοικητὴς Σκῶδρας).

συμβιώσεως. Οὕτω δυστυχῶς ἐν τῇ ἐποχῇ καθ' ἣν ὁ Ἕλλησιν παρήγαγε τὰ υπερφυῆ ἔργα, διὰ Πλάτωνος, Ἀριστοτέλους, Φειδίου, Ἰκτινίου καὶ Καλλικράτους, κατὰ τὴν ἐποχὴν καθ' ἣν ἐμπνεόμενος ὑπὸ τῶν ἐκφράσεων τοῦ Ὀμήρου

ἦ· καὶ κυανέησιν ἐπ' ὄφρῳσι νεῦσε Κρονίων ἀμβρόσια δ' ἄρα χαῖται ἐπερρώσαντο ἄνακτος κρατὸς ἀπ' ἀθανάτοιο· τὸν δὲ μέγαν ἐλέλιξεν Ὀλυμπίου Διὸς, κατὰ τὴν ἐποχὴν καθ' ἣν ὁ Ἕλλησιν ἀντεπροσώπευε τὸ ἰδανικὸν στοιχεῖον τοῦ πολιτισμοῦ, προετοιμάζετο καὶ ἡ πτώσις παντὸς γενναίου φρονήματος καὶ ἐφαίνοντο τὰ προοίμια τῆς πολιτικῆς ἀποσυνθέσεως. Πόθεν ἡ τοιαύτη κατάστασις; Ἐξ ὅσων εἶπον ἐν τοῖς προηγουμένοις περὶ τῆς ἐπιρροῆς ἣν ἐξασκεῖ ἡ γυνὴ ἐπὶ τῆς κοινωνίας ἐννοεῖτε καὶ τὰ αἷτια τῆς τοιαύτης καταστάσεως.

Ἄλλὰ καὶ ἡ Φειδίας κατεσκεύασε τὸ περίφημον ἐκεῖνο ἄγαλμα ἐνθα παριστᾷ ἅπαν τὸ ἰδανικὸν ὕψος τῆς θεότητος καὶ μετὰ τὸ ὅποιον ἐστόλισε τὸ ἀμύ-

μητον ἐκεῖνο τῆς τέχνης προῖον, τὸν ναὸν τοῦ Ὀλυμπίου Διὸς, κατὰ τὴν ἐποχὴν καθ' ἣν ὁ Ἕλλησιν ἀντεπροσώπευε τὸ ἰδανικὸν στοιχεῖον τοῦ πολιτισμοῦ, προετοιμάζετο καὶ ἡ πτώσις παντὸς γενναίου φρονήματος καὶ ἐφαίνοντο τὰ προοίμια τῆς πολιτικῆς ἀποσυνθέσεως. Πόθεν ἡ τοιαύτη κατάστασις; Ἐξ ὅσων εἶπον ἐν τοῖς προηγουμένοις περὶ τῆς ἐπιρροῆς ἣν ἐξασκεῖ ἡ γυνὴ ἐπὶ τῆς κοινωνίας ἐννοεῖτε καὶ τὰ αἷτια τῆς τοιαύτης καταστάσεως.

Ναί, ἡ Ἕλληνικὴ κοινωνία παρίστα τὸ ἀναξιοπρεπὲς πρόσωπον διότι ἐξωρίσθη αὐτῆς ἡ γυ-

— Φρίκη! . . . θὰ ἐγγίσης ἕνα βρυκόλακα. Μὲ πιάνουν τὰ νεῦρα! . . .

— Ἠσύχασε καὶ μὴ φοβεῖσαι τίποτε. Εἶμαι ἐγὼ μαζὶ σου . . .

— Ὡστε, κύριε, ἐπιμένεις νὰ μὴ φύγωμεν; . . .

— Βεβαιότατα, κυρία!

Δύο ἡμέρας μετὰ τὴν ἀνωτέρω συνδιάλεξιν, ὁ Χ. . . ἀφυπνίσθη αἰφνιδίως, ἐν τῷ μέσῳ τῆς νυκτός, ὑπὸ μεγάλου τινός κρότου εἰς τὸν ἀνώτερον ὄροφον, ἐν τῷ κοιτῶνι τῆς γυναικός του, ὡς νὰ ἔπεσεν ἐπιπλόν τι κατὰ γῆς.

Ὁ Χ. . . ἠγέρθη πάραυτα, ἐνεδύθη ἐν τάχει καὶ ἀνέβη.

— Κυρία, ἐκραύγασε κρούων τὴν θύραν τοῦ κοιτῶνος, Κυρία, εἰμ' ἐγὼ! ἀνοιξε! . . .

Μικρὰ σιωπὴ διεδέχθη τὴν διαταγὴν ταύτην, τὴν ὁποίαν ὁ Χ. παραττόμενος ἐπὶ μᾶλλον, ἐπανέλαβε.

Πέντε λεπτὰ διέρρευσαν εἰσέτι, καὶ τίποτε δὲν ἐτάραξε τὴν σιγὴν τῆς νυκτός· τέλος ἡ τρέμουσα φωνὴ τῆς γυναικός ἠκούσθη.

— Ἄ! φίλε μου, εἶπεν, ὁ τρόμος παρέλυσε τὰς δυνάμεις μου εἰς τοσοῦτον βαθμὸν, ὥστε μ' εἶναι ἀδύνατον νὰ σαλεύσω.

— Γενναιότης, Κυρία, . . . γενναιότης. . . .

— Καλὸ, φίλε μου.

— Τί κάμνεις λοιπόν; ἐπανελάβε σχεδὸν ἀμέσως ὁ Χ. . . Διατὶ ἀνοίγεις τὸ παράθυρόν σου;

Τὸ παράθυρον ἔκλεισε καὶ ἡ θύρα ἀκολούθως ἠνοιχθη.

— Εἶμαι τόσοσιν τεταραγμένη, φίλε μου, εἶπεν ἡ γυνὴ, ὥστε ἠπατήθη. . . Ὀλίγον ἀκόμη καὶ ἐπιπτα ἀπὸ τὸ παράθυρον εἰς τὸν κῆπον, ἐνόμιζα ὅτι ἀνοίγω τὴν θύραν διὰ νὰ ἐξέλθω εἰς τὸν διάδρομον! . . . Ἄ! φίλε μου ἂν ἀργούσες ἀκόμη νὰ ἔλθης εἰς βοήθειάν μου ἤθελα ἀποθάνει ἀπὸ τρόμου.

— Τί συνέβη;

— Ἠξέρω κ' ἐγὼ; ἐκοιμούμην βαθέως, ὅτε μ' ἐξύπνησεν ἡ ἀφῆ χειρὸς ψυχρᾶς ὡς τὸ μαρμαρον, ἣτις ἔθλιβε τὸ μέτωπόν μου. Τότε παρετήρησα . . . Ἄ! τρέμω ἀκόμη . . . παρετήρησα ἐνώπιόν μου, ὡχρὸν αἱματωμένον ἕνα νέον, τοῦ ὁποίου οἱ ὀφθαλμοὶ ἀπῆστραπτον ἀπαισίως . . .

διὰ τοῦ δακτύλου μ' ἔδειξε δεινὴν πληγὴν εἰς τὸν κρόταφόν. . . Ἐπειτα ἔγεινεν ἄφαντος.

(ἔπεται τὸ τέλος).

Ο ΛΑΜΠΡΟΤΕΡΟΣ ΝΟΜΟΣ. — Εἶναι ἀναντίρρητον ὅτι τὸ μᾶλλον ἀξιολίμητον καὶ ὠφελιμώτερον ἔθος ὡς πρὸς τὰ δικαστικὰ ὑπάρχει ἐν Ὀλλανδίᾳ. Ὅταν δύο ἄνθρωποι θέλουν νὰ ἐνάξωσιν ἀλλήλους εἰς τὸ δικαστήριον, εἰσὶν ἠναγκασμένοι πρῶτον νὰ φέρωσι τὴν ὑπόθεσίν των εἰς τὸ συμβούλιον τῶν συνδιαλλακτῶν ἢ τῶν εἰρηνοποιῶν, ὡς ἐκεῖ λέγουσιν. Ἐὰν δὲ οἱ διαφερόμενοι ἔλθωσιν ἐνώπιον αὐτῶν μετὰ δικηγόρων ἢ ἄλλων τοιούτων, ἀποπέμπουσι μὲν τούτους, ὡς ἀπομακρύνει τις τὴν καύσιμον ὕλην ἀπὸ τοῦ πυρ, ὅπερ θέλει νὰ σθέσῃ, λέγουσι δὲ πρὸς τοὺς ἀντιδίκους: «Τάχα δὲν ἐννοεῖτε ὅτι εἴσθε θεότρελλοι, θέλοντες νὰ δαπανήσῃτε ἀνοήτως τὴν περιουσίαν σας ὅπως κατασταθῆτε ἐξίσου δυστυχεῖς; διατὶ δὲν ἐργασθε νὰ συμβιβάσωμεν ἡμεῖς χωρὶς νὰ δαπανήσῃτε τίποτε;» Ἐὰν δὲ ἡ διψατῆς δίκης ἦνε ἰσχυρὰ εἰς ἀμφοτέρους τοὺς δικάδικους, τοὺς παραπέμπουσιν εἰς ἄλλην ἡμέραν, μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι ὁ χρόνος θέλει καταπραῦνει τῆς τρέλλας των τὰ συμπτώματα· ἐὰν δὲ καὶ πάλιν δὲν πεισθῶσι περὶ τοῦ ὀρθοῦ, τοὺς παραπέμπουσιν εἰς δευτέραν καὶ τρίτην ἐμφάνισιν. Ἄλλ' ἐὰν τέλος ἴδωσιν ὅτι ἡ τρέλλα των εἶνε ἀθεράπευτος τοὺς παραπέμπουσιν εἰς τὰ δικαστήρια, ὡς ἀφίνει τις εἰς τοὺς χειρουργοὺς τὰ γαγγραινώδη μέλη τοῦ σώματος, καὶ ἡ δικαιοσύνη ἐπαναλαμβάνεται τότε τῆς ὑποθέσεως.

* *

*

Δύο φίλοι, οἵτινες πρὸ μακροῦ χρόνου δὲν ἐβλέποντο, συνηντήθησαν μίαν ἡμέραν κατὰ τύχην. «Πῶς ἔχεις; λέγει ὁ εἷς.» Ὁχι τόσοσιν καλῶς· ἀφ' ὅτου δὲν σὲ βλέπω ἐνυμφεύθη. — Εὐχάριστος ἀγγελία! — Ὁχι ἐντελῶς, διότι ἐνυμφεύθη κακὴν γυναῖκα. — Ὡ! κακίστον — Ὁχι δὲ τόσοσιν, διότι ἡ προῖξ αὐτῆς ἦτο δύο χιλιάδων λιρῶν. — Ἄ! τοῦτο εἶναι παρήγορον. — Ἀπολύτως ὄχι, διότι ἠγόρασα δι' αὐτῶν προβάτα ἀτινα πάντα ἀπέθανον. — Τῆ ἀληθείᾳ λυπηρόν! — Ὁχι καὶ πολὺ, διότι ἡ πώλησις τῶν δερμάτων μοὶ ἀπέφερε μεγαλητέραν τιμὴν τῆς ἀξίας τῶν προβάτων. — Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἀντημείψθη. — Καθ' ὅλοκληρίαν ὄχι, διότι ἡ οἰκία μου, ἐν ἣ τὰ χρήματα ἦσαν, ἐγένετο παρανάλωμα τοῦ πυρός. — Ὡ! ἰδοὺ μέγιστον δυστύχημα! — Ὁχι τόσοσιν μέγα, διότι ἡ σύζυγός μου καὶ ἡ οἰκία μου ἐκάησαν ὁμοῦ.»